

Sanna Väisänen

Nice koomikko!

Naisnäkökulmia stand up -komiikkaan

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Teatteri-ilmaisun ohjaaja

Esittävä taide

Opinnäytetyö

24.4.2015

Tekijä(t) Otsikko	Sanna Väisänen Nice koomikko! Naisnäkökulmia stand up -komiikkaan.
Sivumäärä Aika	41 sivua + 1 liitettä 24.4.2015
Tutkinto	Teatteri-ilmaisun ohjaaja (AMK)
Koulutusohjelma	Esittävä taide
Suuntautumisvaihtoehto	Teatteritoiminnan suuntautumisvaihtoehto
Ohjaaja(t)	Opinnäytetyön ohjaaja Henna Hakkarainen Yliopettaja Helka-Maria Kinnunen
<p>Tässä opinnäytetyössä tutustutaan stand up -komiikkaan ja siihen, mikä stand up -komiikassa kiehtoo. Aihetta käsitellään komiikkaa tekevien naisten näkökulmasta. Työssä tarkastellaan lajin kehittymistä nykypäivän muotoonsa ja millaiset eväät kirjoittajalla itsellään on stand up -komiikan tekemiseen.</p> <p>Naisnäkökulmia työhön haettiin keväällä 2014 toteutetulla sähköpostihaastattelulla, johon vastasi kolme stand up -komiikkaa tekevää naista. Kirjoittajan oma lähestyminen stand up -komiikan pariin toteutui osallistumalla stand up -komiikan kurssille sekä sen pohjalta toteutettuun, kirjoittajan itse ohjaamaan stand up -komiikan työpajaan. Stand up -komiikka kurssin ja toteutetun työpajan avulla kirjoittajan oli mahdollista peilata omia kokemuksiaan suhteessa komiikkaa säännöllisesti tekevien naisten näkemyksiin ja kokemuksiin.</p> <p>Stand up -komiikka kurssi sekä stand up -komiikan työpaja saivat kirjoittajan ymmärtämään, että itsensä tarkastelu komiikan lähteenä on haastavaa.</p> <p>Haastattelut komiikkaa tekeville naisille puolestaan avasivat tämän päivän ajattelutapoja koomikkoudesta. Haastattelussa käytiin läpi aiheita kuten, mikä naurattaa, mistä tehdä komiikkaa sekä miten alan miesvaltaisuus on vaikuttanut tekijöihin. Haastattelut koomikot eivät kokeneet työssään sukupuolirooleilla olevan negatiivista vaikutusta.</p>	
Avainsanat	stand up -komiikka, naisnäkökulma, nauru

Author(s) Title	Sanna Väisänen Stand-up Comedy from Women's Perspective
Number of Pages Date	41 pages + 1 appendices 24 April 2015
Degree	Drama Instructor
Degree Programme	Performing Arts
Specialisation option	Drama
Instructor(s)	Henna Hakkarainen Thesis Supervisor Helka-Maria Kinnunen Principal Lecturer
<p>This thesis is about stand-up comedy handled from a woman's perspective. The author looks into the history of stand-up comedy and how should one start it with zero experience beforehand.</p> <p>To gain a woman's perspective an interview via e-mail was carried out in Spring 2014 with three female comedians. To acquire practical experience from stand-up comedy, the writer for this thesis participated in a stand-up comedy course and organized a work shop for volunteers. The stand-up comedy course and the work shop turned up to be an excellent way to reflect and compare writer's own experiences and thoughts to the ones offered by three comedians who participated in the interview.</p> <p>By conducting the present thesis, the writer understood the difficulty of producing proper stand-up comedy by gathering material mainly from the essence of yourself. It is hard to analyze yourself as a source for comedy.</p> <p>The e-mail interview brought out these women comedian's thoughts of what is funny and how has the patriarchy influenced their way to produce comedy. It turned out that they did not feel that the patriarchy of stand-up comedy industry influenced their actions in a negative way.</p>	
Keywords	Stand-up comedy, woman's perspective, laugh

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Alkuskäys stand up -komiikasta kiinnostumiseen	2
2.1	Onnistumisia ja pettymyksiä stand up -kurssilla	3
2.2	Stand up- työpaja ”Laboratorio” – Yhdessä kokeilemisen paikka	4
3	Stand up -komiikan historiasta nykypäivään	12
3.1	Varieteetaiteiden muodoista kohti stand upia	13
3.1.1	Minstrel show -Valkoisen työmiehen hupi	14
3.1.2	Vaudeville-kulttuurin ja yhteiskunnan vahvistaja	15
3.1.3	Burleski 1900-luvun alun rohkea viihdemuoto	16
3.2	Stand up -komiikka saapuu Suomeen	17
3.3	Suomalaisten naisten tekemä stand up -komiikka nostaa päätään	18
4	Nauru ja huumori stand up -komiikassa	19
4.1	Pieni kappale naurulle	19
4.2	Miten komiikka stand upissa rakentuu	20
4.3	Miten nauru on muuttunut	21
5	Naisnäkökulmia komiikasta	23
5.1	Haastattelupyyntö ja materiaalin keruu	26
5.2	Haastattelut	26
6	Yhteenveto	36
	Lähteet	40
	Liitteet	
	Liite 1. Sähköpostihaastattelun kysymykset	

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä olen tutustunut stand up -komiikkaan yhtenä esittävän taiteen muotona. Tutkin, kuinka stand up -komiikka on syntynyt, mistä sen juuret tulevat ja kuinka laajalle tyyli on levinnyt. Otan selvää, miten ja koska stand up -komiikka on rantautunut Suomeen ja ketkä ovat olleet alan pioneereja Suomen viihdehistoriassa.

Valitsin aiheekseni stand up -komiikan, sillä tahdoin pohtia, miksi nykyajan stand up -komiikka on alkanut kiehtoa monia tavallisia ihmisiä niin katsojana kuin esiintyjänä ja mikä saa stand up -komiikkaan ihastuneen esiintyjän nousemaan lavalle omien tarinoidensa kanssa vailla varmuutta onnistumisesta. Olen myös kiinnostunut siitä kuinka voi tuottaa komiikkaa lähtökohtaisesti omasta itsestään sekä kuinka tuoda se lavalle muiden katsottavaksi. Pyrin työssäni etsimään omaa kanavaani itsensä ilmaisuun ja sen näyttämiseen komiikan keinoin.

Työn keskiössä on stand up -komiikka taiteenlajina. Näkökulmaksi olen valinnut suomalaisten naisten tekemän stand up -komiikan, sillä olen kiinnostunut stand upin tekemisestä ja koen, että tältä kannalta aihetta käsiteltäessä omaan tekemiseen on mahdollista saada mielenkiintoisia uusia näkökulmia. Tätä työtä varten olen saanut vastauksen sähköpostihaastattelupyyntööni kolmelta stand up -komiikkaa tekevältä naiselta. Heidän näkökulmiensa kautta pohdin alan mielenkiintoisuutta ja vetovoimaa. Mille asioille haastattelemani naiset nauravat? Mistä kaikesta voi tehdä komiikkaa? Onko alan miesvaltaisuudella mitään väliä?

Tämä opinnäytetyö pohjautuu myös omiin pohdintoihini stand up -komiikan mahdollisena alkavana harrastajana.

Lähteinä tässä opinnäytetyössä ovat koomikoilta sähköpostitse kokoamani haastattelut. Lähestyin 14.3.2014 sähköpostitse yhteensä 14:ää stand upia tekevää naista joista kolme lopulta vastasi esittämiini kysymyksiin. Näiden haas-

tatteluiden antia käyn läpi luvussa 5.2. Lähteenä on myös syksyllä 2013 käymäni Komiikkakoulu-kurssi sekä syksyllä 2014 pitämäni stand up -komiikan koekellinen työpaja.

Opinnäytetyössä sivutaan myös sukupuoliroolien maailmaa ja kysytään, onko sukupuolisuudella väliä tai eroavaisuuksia komiikkaa tehdessä?

Tässä opinnäytetyössä käyn lisäksi läpi, kuinka olen suunnitellut ja toteuttanut itse ohjaamani stand up -komiikka työpajakokonaisuuden, jossa tarkoituksena oli tutkia lähtökulmia stand up -komiikan tekemiseen. Mistä stand up rakentuu ja kuinka erilaisia lähestymistapoja sen tekemiseen ja itse lavaesiintymiseen voi olla? Työpajassa myös pohdittiin, onko suomalainen stand up -komiikka kaa-voihinsa kangistunutta ja onko suomalaisella stand up -komiikalla mahdollisuuksia muokkautua. Työpajan sisältöä kuvaan tarkemmin kappaleessa 2.2.

2 Alkusykäys stand up -komiikasta kiinnostumiseen

Opinnäytetyössäni paneudutaan, suomalaisten naisten tekemään stand up -komiikkaan, siihen liittyvään sukupuolinäkökulmaan sekä kirjoittajan omiin vasta-alkajan haasteisiin.

Inspiraationi aiheeseen syttyi syksyllä 2013, kun olin mukana Nuorten komiikkakoulussa, joka järjestettiin yhteistyössä Narrin nuorisoteatterin kanssa. Kurssi oli tätä aikaisemmin järjestetty yhden kerran. Tähän opinnäytetyöhöni halusin ottaa mukaan kokemukseni käymästäni Komiikkakoulu-kurssistani, sillä se oli alkusykäykseni aiheesta kiinnostumiseen. Tätä aikaisemmin en ollut kokeillut stand up -komiikan tekoa.

Olin kauan jo etsinyt aihettani Metropolia Ammattikorkeakoulun teatteri-ilmiasun ohjaajalinjan opinnäytetyöhöni ja sain inspiraation tehdä kirjallisen lopputyöni aiheesta stand up -komiikka. Aikaisemmin syksyllä 2013 olin kiinnostunut tutustumaan stand up -komiikan maailmaan ja etsiskelin itselleni paikkaa, jossa voi-

sin alkaa harjoittelemaan stand up -komiikalle ominaista vitsin kerrontaa sekä lavalla esiintymistä. Päädyin Nuorten komiikkakouluun sattumalta Narrin nuorisoteatterin ohjaajien kautta. Tätä aikaisemmin en ollut tiennyt tällaisen kurssin olemassaolosta. Kurssin oli tarkoitus jatkua syksystä joulun ja keväällä uudelleen.

Stand up -kurssi poiki puolestaan ajatuksen itse toteutettavasta kokeellisesta työpajasta, jossa itse toimin ohjaajana saamieni oppien pohjalta.

2.1 Onnistumisia ja pettymyksiä stand up -kurssilla

Komiikkakoulussa kaikki lähti mutkattomasti käyntiin. Olimme noin kuusihenkinen porukka nuoria aikuisia, jotka olivat kaikki päätyneet kyseiseen kerhoon sattumien kautta.

Kurssin tarkoituksena oli tutustua omiin aiheisiimme: mistä aiheista ja asioista voisimme itsestämme tai ajattelutavoistamme esiintymistilanteessa kertoa. Opin, että stand up -komiikan hauskuus on juurikin aina omakohtaisuudessa, joten itsestään tai omista ajatuksista ja mielipiteistä syntyvä vitsi oli stand up -komiikan ja lavalla esiintymisen tarkoitus. Alussa keskustelimme toisistamme paljon. Otimme selvää toistemme taustoista ja yritimme alleviivata toisillemme kohtia, joista pystyisimme keksimään vitsejä. Työstimme miellekarttoja voimavaroistamme ja siitä, keitä olemme niin faktojen kuin stereotyyppien kautta, ja saimme aikaan pienen paketin vitsien suunnittelua varten.

Miellekarttaa lähdettiin kokoamaan siten, että ensin aloimme luettelemaan kehoissamme ulkoisesti näkyviä erilaisuuksia. Omaan karttaani tuli esimerkiksi seuraavia sanoja: silmälasit, lyhyt, pyöreä, isopyllyinen, pieni nenä, isot posket ja niin edelleen. Sen jälkeen listasimme taustaamme; kirjoitimme ylös muistiin perheemme, kotikaupunkimme, koulutuksemme sekä esimerkiksi kansalaisuutemme. Kirjoitimme faktat ylös, sillä siitä seuraava tilanne oli alkaa tutkimaan omasta itsestämme tulevia niin sanottuja stereotyyppioita ja olettamuksia, jotka tässä tapauksessa olivat positiivisia, sillä yritimme lähteä etsimään tapoja ku-

vailla eri tavoilla ja sanoilla stand up- komiikkaan kuuluvaa ensimmäistä askelta, ”itsensä esittelyssä” eli kuka minä olen ja millä tavalla esiintyjä esittelee itsensä lavalla.

Komiikkakoulu sujui siis tähän asti syksyä vallan mainiosti. Havainnointi oli mielestäni helppoa, mutta näkemäni tai kokemani asian ilmi tuominen tuotti vaikeuksia. Tämän jälkeen opiskelimme vielä vitsin kaarta, alun pohjustamista, tarinan huippukohtaan pääsyä ja sen lopetusta arvaamattomalla tavalla.

Aloin ymmärtämään, että stand up -komiikkaa harvoin pystyy alusta loppuun kenellekään ohjaamaan vaan tekijä itse joko saa omasta punaisesta langastaan kiinni tai sitten ei. Olisin tahtonut päästä käsiksi kertomisen taiteeseen, mutta sen vaikeus yllätti. Koin jääneeni yksin innostukseni kanssa ja lannistuin, vaikka olisin tahtonut onnistua. Kurssitoverini lopettivat yksi toisensa jälkeen juuri näistä samoista syistä, kun emme saaneet aiheisiimme lisäpontta jota olimme tulleet hakemaan. Onnekseni opin kuitenkin, kuinka lähteä tekemään itsestään myyvää vitsiä tyypittämisen ja stereotypian kautta, sekä opin vitsin tekemisen kaaren.

2.2 Stand up- työpaja ”Laboratorio” – Yhdessä kokeilemisen paikka

Koulussa kuitenkin ilmaisin haluni lähteä tutkimaan stand up -komiikkaa. Ennen päätöstäni aiheesta en ollut tiennyt Nuorten komiikkakoulun lopahtavan niinkin dramaattisella tavalla ja olin kerennyt lyödä aiheeni lukkoon. Koulussa aiheeni hyväksyttiin, mutta tilalle tuli uusi ongelma. Kuinka kirjoittaa opinnäytetyöni stand up -komiikasta ilman omakohtaista kokemusta? Ajattelin opinnäytetyöni taustalle rakentaa stand up - komiikka kurssilla saamieni oppien mukaan työpajan, jonka suunnittelu toimisi opinnäytetyössäni päiväkirjamerkintöinä joka päättyisi esityskokemukseen. Samalla tutkisin yhdessä työryhmän kanssa komiikan kautta näkyviä tai ei-näkyviä sukupuolirooleja sekä vitsin tekoa. Näin ollen saisin tarkasteluun kommentointeja sukupuolisuudesta omien ja muiden kokemusten kautta.

Ohessa alkuperäinen suunnitelma toteutetusta työpajasta:

8.10.2014

Työpaja kokonaisuus voisi olla toistaiseksi pähkinänkuoressa seuraavanlainen:

- Työpajan jäsenille tehtävä miellekartta itsestään
- Paneutuminen positiivisessa mielessä stereotypioihin ja tyypittelyyn
- Vitsin rakenne ja vitsin kertominen omasta itsestään
- Keskittyminen kolmen minuutin sujuvaan esitykseen jossa keskiössä itsensä esittely, kantaa ottava aihe/oma mielipide johonkin sekä ”poistumisvitsi”.
- Laaditaan esitys ja pyydetään katsojia (työpäiväkirja)

Syksyllä 2014 pitämässäni työpajassa kukaan osallistujista ei ollut aikaisemmin tehnyt varsinaisesti stand up -komiikkaa lavalla. Siksi se sai nimekseen laboratorio, jossa yhdessä kahden osallistujan kanssa tutkin, kuinka voisi lähteä tekemään omaa komiikkaa.

Perjantaina 24.10.2014 pidin koulutovereilleni opinnäytetyöhöni liittyvän stand up -komiikka työpajan, jossa tutustuimme ja kokeilimme stand up -komiikan työstöä. Minun itseni lisäksi työpajaan osallistuivat opiskelijat Metropolian kulttuurituotannon linjalta sekä esittävän taiteen puolelta. Heidän pohdintansa esiintyvät nimimerkein ”D” ja ”E”. Työpajan kesto oli noin neljä tuntia. Työpajassa saimme aikaa paneutua omiin tarinoihimme sekä keskusteltua rauhassa siitä, mitä samaa ja mitä eri mieltä olemme Suomessa esitettävästä stand up -komiikasta.

Aloitin työpajan kysymällä osallistujilta, mitä heillä tulee mieleen sanasta stand up.

Osallistuja D oli sitä mieltä, ettei koe vitsin kerrontaa stand up -komiikan tavoin itselleen luontevaksi. Hän mainitsi, etteivät hänen katsomansa stand up -komiikan tekijät Kathy Griffin, Mich Muller tai Margaret Jo esiinny lavalla ja ”*kerro niiden vitsejä.*”

Lähtiessäni ottamaan selvää suomalaisista stand up -komiikkaa tekevistä naisista tietoni olivat vähäiset. Osasin nimetä heistä viisi: Anitta Aholan, Krisse Salmisen, Pirjo Heikkilän, Heli Sutelan sekä Minna Kivelän. Ja nämä kaikki lähinnä television kautta. Myös osallistuja D oli samaa mieltä: hän tiesi joitakin suomalaisia stand up -koomikoita ainoastaan television kautta eikä juurikaan itselleen ominaisissa rooleissa keikalla vaan ”*jossain Hyvissä ja huonoissa uutisissa vierailijoina.*”

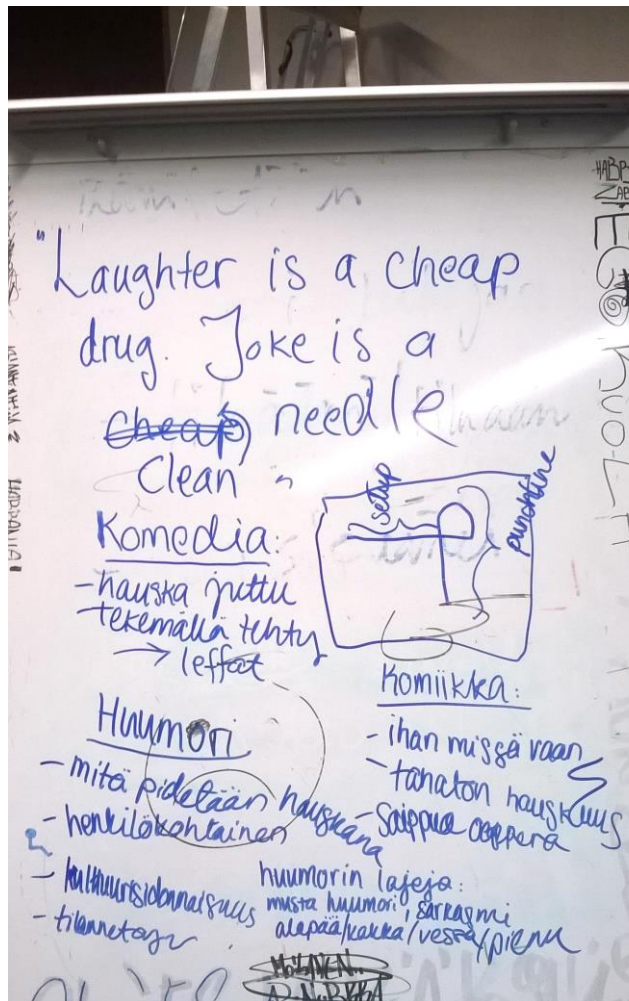
Osallistuja E mainitsi, että sukupuolesta riippumatta Suomessa moni alaa harjoittava on myös samaa aikaa näyttelijä. Hänen ensimmäinen mielikuvansa sanasta stand up oli myötähäpeä, ja etenkin, jos komiikkaa harjoittavan tekijän luontevuus onkin kiusallista eikä vitsiä saa auki niin tekijä kuin yleisöstä kuulijakaan. Komiikan kun pitäisi tavoittaa ennen kaikkea senhetkinen yleisö.

Seuraavaksi etenimme työpajassa kysymykseen; mitä osallistujien mielestä oli komedia? Osallistuja D vastasi komedian olevan jotain, minkä on tarkoitettu naurattavan, johon vastaaja E kysyi ”*mikä on kenen mielestä hauskaa?*” Työpajanvetäjänä vielä kysyin, onko komedia heistä eri kuin komiikka. Osallistuja E:n mielestä komiikka voi tapahtua missä tahansa ja komedia on lähtökohtaisesti valmiiksi suunniteltua.

Työpajassa päädyimme yhdessä sellaiseen tulokseen, että komedia on hauska juttu, johon moni pystyy samaistumaan tai kokee viihdyttäväksi. Olimme sitä mieltä, että komedia on tekemällä tehty, muotoonsa synnytetty asia, joka naurattaa, esimerkiksi komediaelokuvat.

Seuraavaksi kysyin, mitä työpajaan osallistujien mielestä taas oli komiikka, ja siihen muotoilimme päätelmämme näin: Komiikkaa tapahtuu ympärillämme paikoista ja tilanteista riippumatta. Komiikkaa ei voi ennustaa, vaan se on hetkessä tapahtuvaa. Komiikka oli mielestämme osaltaan tahatonta tai piilotettua hauskuutta.

Työpajan kolmannessa vaiheessa pyysin osallistujia keskustelemaan kansani huumorista. Huumorin totesimme taas olevan henkilökohtaista. Huumori oli mielestämme yksilöllistä, mikä asia kutakin naurattaa. mutta silti huumori ihmisten kesken voi olla samankaltaista. Siitä mitä asioita yksilöt pitävät hauskana, ei voisi siis kiistellä. Huumoriin yhdistimme myös kulttuurisidonnaisuuden ja tilan-
netajun.

Kuvio 1. Työpajan satoa.

Osallistuja D esimerkiksi koki suomalaisen huumorin olevan yleisesti melko mustaa, mikä taas on vaikuttanut siihen, minkälaisille asioille kansana nauramme. Mietimme, että on olemassa henkilökohtaista sekä kulttuuriin ja tapoihin liittyvää huumoria, jota esimerkiksi eri kansalaisuudet eivät tajua. On myös olemassa rajat ylittävää huumoria, mutta se kohdistuu usein esimerkiksi englannin

tai muiden enemmän tunnettujen kielten omaan tyyliin tehtävään komiikkaan, johon olemme oppineet samaistumaan. Huumorin lajeiksi tunnistimme esimerkiksi mustan huumorin, sarkasmin, ironian, slapstickin, satiirin, parodian sekä farssin.

Komedian lajeista Anne Moilasan pro gradu -työ vuodelta 2003 lisää löytämiimme tyyleihin muutaman: Komedian lajeja ovat ainakin tapakomedia, tyyppi-komedia, juonikomedia, satiirinen komedia ja farssi, joka on komedian rinnakkaismuoto. Farssi on liioittelun taidetta, joka huvittaa yliampuvilla tilanteillaan ja hahmoillaan sekä perustuu äärimmäisen tarkkaan ajoitukseen. Lisäksi on absurdia komediaa, mustaa komediaa ja tragikomediaa. Musiikkiviihteen aluemusikaalit, koomiset operetit, revyyt ja kabareet voidaan tietyin varauksin myös lukea komedioiksi. Tunnetaan myös stand up -komedia. (Moilanen 2003, 29.)

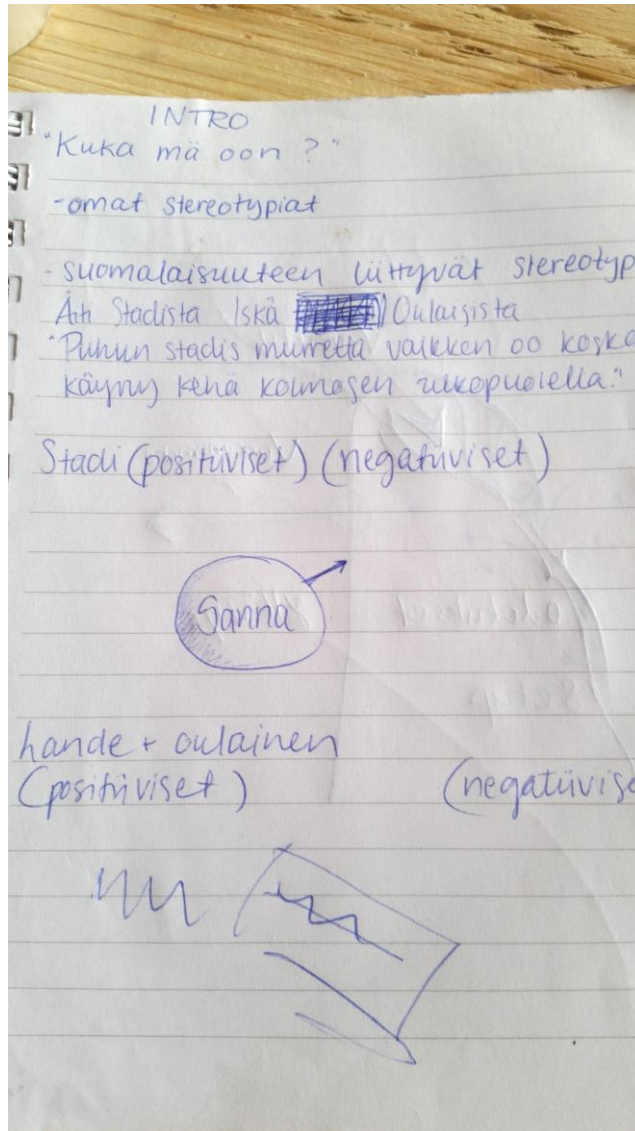
Käsittelimme myös osallistujien kanssa aihetta kuulijat ja kertojat. Osallistuja E:n mielestä komiikassa kuulijan ja kertojan välinen side on osa älykkyydellä leikittelyä. Kertoja antaa kuulijalle mielikuvan, tapahtuman ja tarinan, johon kuulija reagoi itsessä heränneen tunteen mukaan. Osallistuja D jäi miettimään kuulijan ja kertojan vuorovaikutusta verrattuna tavalliseen keskusteluun, jossa tavallisesti palloitellaan samaan aikaan kertovan että kuulevan roolissa olevan ominaisuuksilla. Stand up komiikassa D koki esiintyjän vaikeudeksi olla samaan aikaan juttujensa kanssa kokonaisvaltaisesti läsnä sekä pitää soljuvaa vuorovaikutusta yllä kokonaisen yleisön kanssa.

Stand up laboratorion kokeileva vaihe:

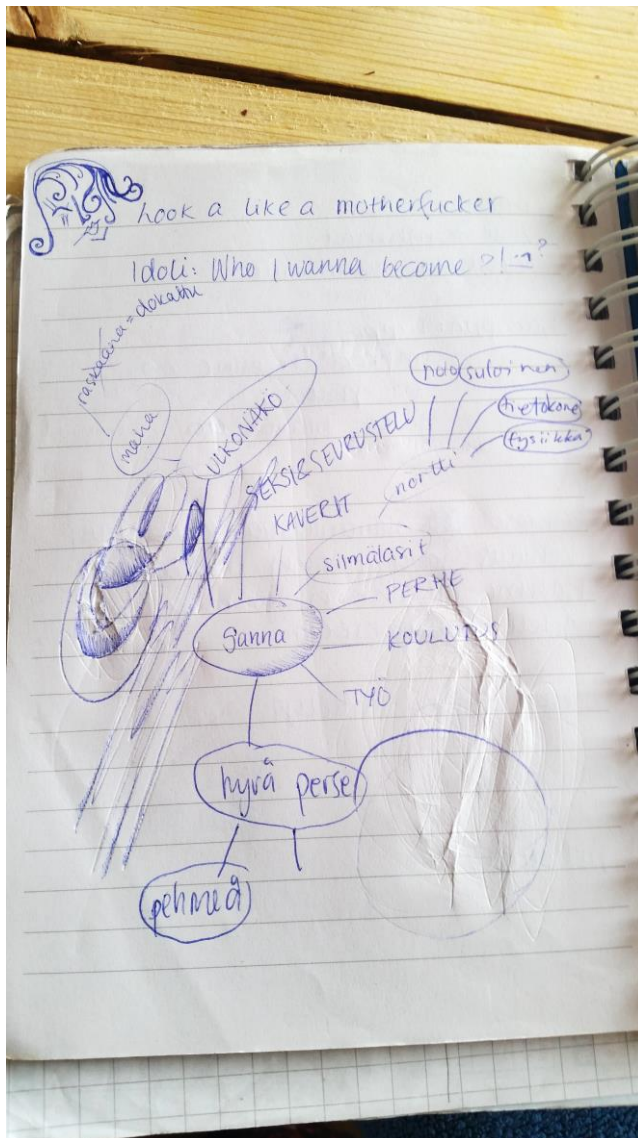
Komiikkakoulu-kurssilla ollessani olin saanut ohjaajalta opin työstää mielellään kolmen minuutin puhdas ja napakka ”esitys” kuin viiden minuutin löysähkö kokonaisuus.

Ensimmäisessä tehtävässä pyysin työpajaani osallistuneita E:tä ja D:tä puhumaan kanssani stereotyyppioista, niin kuin olin itsekin komiikkakoulussa oppinut.

Seuraavaksi pyysin osallistujia tekemään kanssani heistä itsestään kertovan miellekartan. Keskiöön tulivat osallistujat itse ja tarkoituksena oli siis kirjoittaa heistä itsestään lähtevät ulkoiset ja sisäiset "yleistykset".

Kuvio 2. Komiikkakaoulun muistiinpanoja. Vitsi syntyy.

Kuvio 3. Miellekartta Komiikkakoulun ajoilta. Aiheena stereotypiat.

"You can take lessons to become almost anything; flying lessons, piano lessons, skydiving lessons, acting lessons, race car driving lessons, singing lessons. But there's no class for comedy. You have to be born with it." Steve Harvey.

Komiikkakoulun jättämän tunteen myötä yllämainittu Harveyn lause on osuva. Hän sanoo, että lähes kaiken muun voin elämässä oppia, mutta komiikkaa ei. Sen osaaminen on synnynnäistä.

Ulkoisia stereotyyppioita tai yleistyksiä olivat siis ne, millä tavoin voisi itse itseään ulkonäöllisesti yleistää tai mitä muut voisivat meistä henkilöinä kuvitella, jos ta-

paisimme ensimmäistä kertaa. Sisäisiä eli niin sanotusti omia totuuspohjaisia faktoja taas voisimme kertoa tai paljastaa myöhemmin itsestämme kertoessa.

Miellekartan tarkoituksena oli saada työpajaan osallistujat havahtumaan huomi-oihin, kuinka paljon itsestään onkin kerrottavaa. Pyysin osallistujia D ja E valitsemaan jonkin miellekarttaan kirjoittamistaan kohdista ja miettimään, voisiko kertoa yhdestä aiheesta työpajassa jutun.

Työpajan kaareksi olin suunnitellut kolme askelta kokeilla jutun kerronnan luomista. Inspiraation olin saanut Komiikkakoulusta, josta kerron kappaleessa 5.1.

”Askel 1. Itsensä esittely” Tehtäväksi olin ajatellut ”kolmen minuutin”-työpajaa esitellä itsensä.

”Askel 2. Mitä ajattelen maailmasta.” Olin pohtinut tapaa, kuinka saataisiin lavalle astumisesta soljuva siirtymä osioon kaksi, jossa tuli kertoa niin itsestään kuin ehkä esimerkiksi henkilökohtaisesta elämästä hieman lisää. Olisiko meillä, nollasta lähtevistä tekijöistä mahdollisuutta syventää jo työpajavaiheessa stand up -komedian sitä kulmaa, joka lähtee tutkimaan ympärillä olevaa maailmaa?

”Askel 3. Lopetus.” Kolmas tehtävä työpajassa oli pohtia, kuinka poistua lavalta. Olisiko tarpeellista poistua jonkin loppukaneetin tyyliin, vai voiko stand up -esityksen vain lopettaa mihin kohtaan tahtoo?

Saimme työpajassa lopulta aikaiseksi työstettyä niin E:lle kuin D:lle kummallekin mainiot alut. Osallistuja E kertoi muun muassa suomalais-meksikolaisesta taustastaan sekä kaksiosaisesta sukunimestään. Osallistuja D taas löysi punaisen lankansa suhdekuvioistaan ja kummelluksistaan vuosien varrella.

Se, mihin emme neljässä tunnissa päässeet oli, kuinka jatkaa työpajassa työstetty materiaali loppuun siten, että lavalta pääsisi pois. Ja kysyimmekin, tarvitseeko sellaista edes olla. Jos tekisin työpajassa jotakin toisin, olisin itekin vetäjänä osallistunut aihoiden tekoon ja työstöön enkä vain työpajan ohjaamiseen, mutta päivän käynnistyessä en osannut ottaa itselleni ja henkilökohtaisille tar-

peilleni tilaa. Se, mitä työpajalta kuitenkin sain, oli ajatus siitä, että opinnäyte-työni ei tarvitsisi olla tehtynä siltä pohjalta, että olisin lajissa pätevä.

3 Stand up -komiikan historiasta nykypäivään

Stand up -komiikka on syntynyt Yhdysvalloissa 1970-luvulla, kun ensimmäisen kerran pelkän vitsin kerronnan sijaan esiintyjät ottivat kantaaottavampia, rohkeampia ja innovatiivisempia askelia kohti yleisön aidompaa puhuttelemista. Tällöin uuden taidemuodon, stand upin, katsotaan syntyneen. Ensimmäisiä tunnettuja stand up -koomikkoja kuten Richard Pryoria ja George Carlinia pidettiin lähes rock tähtien veroisina ja pitkälti näiden ansiosta ensimmäisiä stand up -clubeja avattiin Yhdysvalloissa. Stand upia nähtiin ensimmäisen kerran myös televisiossa, kun koomikoille tarjottiin lyhyitä esiintymisiä keskusteluohjelmissa. (About entertainment 2015. History on stand-up comedy in the 1970s.)

1980-luvulla stand up aiheuttikin jo buumin ja vuoteen 1988 mennessä Yhdysvaltoihin oli avattu jo 300 stand up -clubia. Televisiossakin nähtiin jo kokonaisia vain stand upiin keskittyneitä ohjelmia kuten esim. The Cosby Show. (About entertainment 2015. Stand-up comedy in the 1980s.)

Kuten kaikki buumit aikanaan, myös stand upin suosio romahti 1990-luvun alkupuolella. Liika tarjonta kyllästytti yleisön ja myös stand upin taso laski, kun yhä useampi pyrki alalle liian nopeasti. Stand up ei kuitenkaan missään vaiheessa kokonaan poistunut viihdekartalta ja uusiakin suuntauksia syntyi, kun esim. sketsiviihdettä esittävät ohjelmat kuten Saturday Night Live ja The Ben Stiller Show näkivät päivänvalon. 1990-luvun lopussa stand up saikin jo taas uutta tuulta alleen uusien koomikkojen kuten Sarah Silvermanin ja Margaret Chon siivittämänä, jotka toivat lavalle mukanaan uudentyyppistä tarinankerron-
taa. (About entertainment 2015. Stand-up comedy in the 1990s.)

2000-luvulle siirryttäessä stand up oli takaisin voimissaan ja esityksiä sekä kiertueita myytiin loppuun sellaisten kuumien nimien kuten Bernie Macin ja Chris Rockin johdolla. 2000-luvulla stand upin suosioon vaikutti luonnollisesti myös Internet, mikä mahdollisti stand up tavoittumisen suurille massoille esim. You Tuben avulla. (About entertainment 2015. History of stand-up comedy: 2000-2010)

Tänä päivänä stand upilla on vahva jalansija viihdemaaailmassa ja uusia artisteja uusine tyylineen nousee pinnalle jatkuvasti. (About entertainment 2015. History of stand-up comedy: 2010 to present.)

Siinä, missä stand up -komiikan nykyinen muoto syntyi 1970-luvun Yhdysvalloissa, on sen juuret historiallisesti kuitenkin paljon pidemmällä. Komedia, kun on ollut olemassa jo vuosituhansien ajan. Seuraavissa alaluvuissa paneudutaan kuitenkin juuri stand up -komiikan synnyn alkujuurisiin, varieteeteatteritaiteen muotoihin.

3.1 Varieteetaiteiden muodoista kohti stand upia

Anne Moilanen on pro gradu teoksessaan *Nainen koomikkona*. Naiskoomikon elämänvaiheet, sisäinen vamma ja ruumiillisuus vuodelta 2003 käsitellyt stand up -komiikkaa seuraavasti. Stand up eli esittävän taiteen laji, jossa esityksen punaisena lankana on sanallinen huumori sekä esiintyjän ja yleisön välitön vuorovaikutus. Perinteisessä teatteriesityksessä teatterin illuusio kuuluu tavallaan sopimukseen. Katsoja hyväksyy illuusion ja 'ostaa' fiktiiviset hahmot ilman muuta. Stand upissa illuusion on oltava erittäin ohut, miltei huomaamaton. Muuten kyse ei ole enää stand up -komiikasta, jonka idea on päinvastainen kuin perinteisessä teatteriesityksessä. Stand up pyrkii luomaan illuusion jonkinlaisesta sattumanvaraisuudesta, arkipäiväisyydestä, yhteisöllisyydestä – siitä, että kuka tahansa tilanteessa olijalla voisi koska tahansa *nousta ylös* ja alkaa puhua. Vaikka stand up -koomikko joutuu dramatisoimaan puhettaan ja persoonaansa, käytännössä usein olemaan jollakin tavalla 'neuroottinen', hän ei voi olla lavalla missään roolissa. Stand up -koomikko myös kirjoittaa itse vuorosanansa, minkä

lisäksi esitys voi sisältää vaihtelevan määrän improvisoitua ainesta. (Moilanen 2003, 50)

Työssään Moilanen on saanut hyvin avattua stand up -komiikan termin ja eroteltua, millaista stand up -komiikan tulisi parhaimmillaan olla. Pidin erityisesti Moilasen pohdinnasta, jossa stand up -komiikka pyrkii luomaan illuusion siitä, että lavalla tapahtuva esitys on soljuvaa ja sattumanvaraista. Tämän opitun, kevyen roolin ylläpitämisen taitoon on kulunut tovi. Sen juuret juontavat 1800-luvun Yhdysvaltoihin, jota edelsivät varieteetaiteisiin kuuluvat viihdemuodot, kuten minstrel show, vaudeville ja burleski. Näille viihdemuodoille oli tyypillistä osiin jaettu rakenne, joka kehittyi ja muuntui eri tilanteiden ja vaatimusten mukaan.

Jotta voitaisiin saada selville, miksi juuri varieteetaiteen muodot antoivat sykäyksen nykypäivän stand upille, käyn läpi minstrel show'n, burleskin ja vaudeville viihdemuotoja. Nämä kolme varieteetaiteen viihdemuotoa edelsivät nykypäivän stand up -komiikan syntyä. Sen ilmentymät ovat monipuolisia ja vaihtelevat suuresti. Nykypäivän stand up -komiikassa aiheet voivat liikkua missä tahansa maan ja taivaan välillä sillä raja siihen, mistä aiheista saa puhua, on maldatunut. Mielestäni hyvän komiikan rajauksena menee ihmisten oma mielipide aiheiden hauskuudesta tai mauttomuudesta. Se mikä naurattaa toista ei ehkä naurata toista ja kuka tai mikä tahansa voi joutua komiikan kohteeksi. Näen stand up -komiikan kulttuurisidonnaisena eikä sen tekemiseen ei ole oikeaa tai väärää kaavaa tehdä.

3.1.1 Minstrel show -Valkoisen työmiehen hupi

Minstrel show oli 1800-luvulla ensimmäinen alkuperältään amerikkalainen viihdemuoto, jolla oli ratkaiseva rooli vaudevillen ja burleskiteatterin syntymisessä. Minstrel shown ydin oli mustana esiintyminen ja afroamerikkalaisten pilkkaaminen. Imitoimalla heidän puhetapaansa, lauluja ja tanssia esiintyjät ylläpitivät sen aikaisia stereotyyppioita hengissä ja viihdyttivät etenkin maaseudun yleisöä. (Toikka & Vento 2000, 79-80.)

Niin kuin stand up, myös sen edeltäjät eivät missään nimessä olleet ylemmän luokan teatteria vaan niiden suurin kuluttajaryhmä oli maaseudun asukkaat, vähävaraiset ja kielitaidottomat. Teatteriesitykset olivat suoraan suunnattu tavallisille ihmisille ja heitä koskettavaan huumoriin. (Toikka & Vento 2000, 80.)

Samoja piirteitä esiintyy mielestäni edelleen tämän päivän stand up -komiikassa, jossa esiintyjän aiheet pyörivät arkipäiväisissä, tunnistettavissa tilanteissa ja esille tuodaan arjen tavallisten hetkien koomisuus esille niiden karuudessaan ja hienoudessaan. Poikkeuksena tietysti, ettei laji enää reilut 200 vuotta myöhemmin imitoi ja rakenna esityksen kaarta toisten ihmisten pilkaksi tai aliarvioinniksi.

Minstrel show sisälsi sanaleikkejä ja sutkauksia, arvoituksia, sopimattomuuksia ja vitsejä. Minstrel show'sta sanotaankin, että se toimi sen ajan emotionaalisena purkautumisväylänä. (Toikka & Vento 2000, 80.)

3.1.2 Vaudeville-kulttuurin ja yhteiskunnan vahvistaja

Vaudeville taas oli kiertävien taiteilijoiden yksittäisiä esityksiä, joissa esiintyjien omalla taituruudella oli ratkaiseva rooli. Vuosisadan vaihteen muutokset ajoivatkin 1890-luvulla Vaudevillen Minstrel show'n ohi Amerikassa. Kun Minstrel show'n ydin oli pilkata yhdysvalloissa asuvia mustia, Vaudevillen tyyliksi tuli vahvistaa kulttuurin ja yhteiskunnan kehitystä ja se auttoi ihmisiä ymmärtämään sen ajan muutoksia, kuten kaupungistumista ja teollistumista. (Toikka & Vento 2000, 80.)

Vaudeville onkin varsin lähellä tämän päivän stand up -komiikkaa, sillä se oli tyyliältään kaoottista täynnä monologeja, laulua, tanssia, hupailua ja niin edelleen, mutta sen salainen ase olivat pikkutarkasti suunnitellut käänteet ja vaihteet. (Toikka & Vento 2000, 81.) Samoja piirteitä joita on siis havaittavissa tämänkin päivän stand upissa.

Stand up -komiikka, jonka tunnemme, on niin ikään yhden esiintyjän itse keksimiä ja kehittämiä vitsejä. Stand up -esiintyjän on toki mahdollista myös tehdä yhteistyötä toisten taiteilijoiden kanssa ja käyttää hyväksi näiden kirjoittamaa materiaalia. Tunnistamme stand up -esiintyjäksi sellaisen, joka omana itsenään astuu lavalle ja kertoo kokemuksiaan itsestään, ympäristöstään ja havainnoistaan. Esiintyjä etsii vitseissään itselleen kohteen ja omistaa niin ikään vitsinsä jollekin tietylle henkilölle, ryhmälle tai paikalle, joka koituu vitsin ”uhriksi” ja saa muun yleisön nauramaan. Samalla tavalla Vaudevillissä esitetty komiikka oli raadollista ja osittain aggressiivista. Sen tempo oli nopea, ja siinä pilkattiin ajan sivistynyttä yhteiskuntaa. (Toikka & Vento 2000, 81.)

Vaudevillen erotti Minstrel show’sta se että, jos Minstrel show oli aikanaan maalla asuvien yhteisöjen käyttämä viihdemuoto, oli vaudevillille saanut oman kannattajaryhmänsä suurkaupunkien lähiöissä ja kaduilla asuvista amerikkalaisista. Tarkoitus Vaudevillen tyyliä oli pyrkiä vaikuttamaan yleisön vastaanottoon ja mielenkiintoon. Sanotaan, että vaudevillikoomikko onkin selkeästi yhteiskuntakriittisen stand up -koomikon edeltäjä. (Toikka & Vento 2000, 79-81.)

3.1.3 Burleski 1900-luvun alun rohkea viihdemuoto

Burleskiteatteri tuli Yhdysvalloissa suosituksi 1800-luvun lopulla ja sen suosio kesti 1920-luvulle asti. Se siirtyi bordelleista kapakoihin 1870-luvulla. Sana burleski itsessään tarkoittaa karkean sukkelaan ja irvokasta, mutta sen alkuperästä ei ole varmuutta. Burleski on parodian keinoin esitettyä kevyttä huumoriviihdettä. (Toikka & Vento 2000. 82.)

Sen osatekijöihin kuitenkin kuuluvat erilaiset tyyllilajit kuten parodiat, sirkus, farssit, minstrel show ja sketsit. Taiteenlajin punainen lanka on glamourin ja nostalgian viehätysvoimassa. (Yle 2012. Elävä arkisto.)

Burleskiin kuului varieteenäytöksiä, musiikkinumeroita, rivoa huumoria sekä slapstick ja striptease-näytöksiä. Tämän kaiken seassa esiintyi myös stand up -

koomikoita, joiden laukomat loukkaukset ja vitsit oli tarkoin sovitettu esityksen kaareen niin, että kokonaisuus säilyi yhtenäisenä. (Toikka & Vento 2000, 81.)

3.2 Stand up -komiikka saapuu Suomeen

Suomessa stand up- komiikka tuli tunnetuksi 1990-luvulla, tyylin kantautuessa Yhdysvalloista Suomeen. (Toikka & Vento 2000,104.)

Vaikka Suomessa ei ollut tätä aikaisemmin tehty varsinaisesti stand upia, on havaittu, että esityksperinteessämme on kuitenkin ollut samankaltaisia ilmiöitä. Tällaisia olivat muun muassa Helsinkiin perustettu, nykyisen Tavastian paikalla toimineet revyyteatteri *Iloinen Teatteri* ja samalle paikalle vuonna 1945 perustettu *Punainen Mylly*, jotka toimivat 1940-luvulta aina 1960-luvulle asti. (Yle 2011. Elävä arkisto.) Ennen tätä laji ei kuitenkaan ollut kovin tuttu suomalaisilla esiintymislavoilla, mutta jo 1980-luvulla televisiosta pystyi seuraamaan amerikkalaisia stand up -esityksiä kuten esimerkiksi *The Cosby Show*:ta. (Me Naiset 2014. Ajankohtaista.)

Suomalaisen stand upin ensiaskeleita otettiin 1990-luvulla, kun Suomeen perustettiin monia stand up -klubeja ja ryhmiä. Suurin vaikuttaja Suomessa stand upin kehitykselle olivat suomenruotsalaisten yhdeksänkymmentäluvun puolivälissä aloittamat klubi illat kuten Club Viirus, Club Act!one sekä Komiikkatehdas. Lajin niin sanottuna Suomeen tuojana pidetään Stefan Olof ”Stan” Saanilaa, joka on suomalainen näyttelijä, käsikirjoittaja sekä stand up -koomikko. (Toikka & Vento 2000- 105.) Hän esiintyi Vanhalla ylioppilastalolla ensimmäisen kerran vuonna 1991 jonka jälkeen hän perusti ystävänsä Paul Olinin kanssa Suomen ensimmäisen stand up klubin ”Hus med skojl”, joka on myöhemmin muuttanut nimekseen Club Viirus. (Wikipedia 2015. Stand up -komiikka Suomessa.) Nykyään Stan Saanila on monille tunnettu myös tv-sarjoista *Hetimiten* sekä *Uutisvuoto*. (Wikipedia 2015. Stan Saanila.)

Kirjassa *Ala naurattaa! stand up -komedian käsikirja* sanotaan seuraavasti: ”...stand up -komedian tekeminen on aika ajoin katkolla siksi, että sen tekemi-

nen on niin sidoksissa yksittäisiin henkilöihin. Heidän ammattitaitonsa, työmahdollisuutensa ja innostuksensa siivittävät stand up -komedian näkyvyyttä ja suosiota – tai sen poissaoloa.” (Toikka & Vento 2000, 105.) Kolmessatoista vuodessa yllä mainitun kirjan julkaisun jälkeen on stand up -komedia mielestäni löytänyt paikkansa pysyvänä viihdemuotona etenkin isommissa kaupungeissa.

Kirjassa myös tuodaan esiin Stan Saanilan 2000-luvun alussa sanoma kommentti: ”...stand up -klubit puuttuvat meiltä täysin. Ilman niitä esiintyjät joutuvat jatkuvasti hakemaan esityspaikkoja tai esiintymään teatteriravintoloissa.” (Toikka & Vento 2000, 106.) Kuitenkin tällä hetkellä, esimerkiksi vain Helsingissä stand up -komiikkaa esittäviä klubeja on jo kymmeniä. Tunnetuimpia tämän hetken klubeja ovat esimerkiksi Virgin Oilin stand up -illat, keskiviikkoisin On the Rocksissa pidettävät Comedy On the Rocks -illat sekä Apollo live club. Lajin suosio enemmän kaupunkilaisten hupina taas johtunee mielestäni siitä, että toimiakseen, stand up -komiikka tarvitsee ympärilleen vaihtelevan yleisön. Koen, että vasta viimeisen viiden vuoden aikana suomalainen stand up -komiikka on noussut lajina suuren yleisön tietoisuuteen, mutta jatkaa edelleen nousuaan.

3.3 Suomalaisten naisten tekemä stand up -komiikka nostaa päätään

Tällä hetkellä suomalaista stand up -komiikkaa on tehty vasta noin viitisentoista vuotta. Siihen aikaan mahtuu paljon kehittymistä sekä alan tunnetuksi tulemistä sellaisena kuin se on tänä päivänä. Vielä edelleen stand up -komiikasta kirjoitettu lähdemateriaali sukupuoliposiitiosta käsin on harvalukuista, mutta kasvava tarve käsitellä taiteen tekemistä naisnäkökulmasta tarkasteltuna tuottaa varmasti tulevaisuudessa lisää tutkimuksia. Kulttuurintutkija Anu Korhonen Helsingin yliopistosta on perehtynyt huumorin historiaan. Hänen mukaansa naisten tekemässä huumorissa korostuvat etenkin sukupuolierot. Naiset haluavat myös osoittaa, että he voivat käyttäytyä yhtä huonosti kuin miehet. (Yle 2014. Uutiset.)

Kun naisilta kysytään, mistä huumorista he tykkäävät, niin he sanovat, että sellaisesta tavallisesta tilannekomiikasta. Mutta kyllähän naiset myös nauttivat sii-

tä, että niitä perinteisiä sukupuolirajoja saa rikkoa, Anu Korhonen sanoo .Naiset voivat tänä päivänä olla huumorissaan jopa ronskimpia kuin miehet. Naiset ovat aika kärkkäitä kritisoimaan sitä, kun miehet kertovat naisista vitsejä. Naisilla on tällä hetkellä paljon suurempi tila vitsailla sekä naisista että miehistä. Miehet saa esittää aika typerinä ja nahjuksina ja huonossakin valossa, Korhonen sanoo. Mutta miksi naiskoomikot ovat lyöneet läpi vasta nyt? Kansainvälisestikin on huomattu, että naisilta voi tulla jotain uutta. Se on varmaan sellainen markkinointijuttukin tällä hetkellä, että naiskoomikot tekevät jotain sellaista, mitä aikaisemmin ei ole voitu nähdä, Korhonen arvelee. (Yle 2014. Uutiset.)

Yllä viitatussa Ylen julkaisemassa artikkelissa Korhosen esille tuomien väitteiden kanssa olen samaa mieltä. Uskon naisten kokevan tavallisen tilannekomii-kan lisäksi tarvetta saada vitsailla sukupuolten välisillä, yhteiskunnan luomilla iänikuisilla statuksilla. Sekä uskoisin naisten tekemän komiikan suosion nousseen juuri siksi, että komiikassa on tullut tarve naisnäkökulmalle sekä kysyntää on ollut. Pidän ajatuksesta, jossa naisten tekemä komiikka ikäänkuin heiluttaa niitä vanhanaikaisia rakenteita, jossa naisen ja miehen paikka on sanoitettu valmiiksi.

4 Nauru ja huumori stand up -komiikassa

”Laughter is a cheap drug. A joke is a clean needle.” -Brian McKim

4.1 Pieni kappale naurulle

Nauru on halpa huume ja vitsi puhdas neula. Kuten McKim on puhunut naurusta, on kyseinen lause mielestäni vertauskuva ilolle. Näen huumorin olevan kulttuurisidonnaista ja nauru on ilon tuoma fyysinen reaktio.

Mielestäni kulttuurierot värittävät syitä iloon ja nauruun. Kulttuurieroille voidaan nauraa niin tilannekomiikan aikana, mutta myös jo ennalta olevien vitsien tai rakentuneiden stereotyyppien kautta. Tällä tarkoitan sitä, että suomalainen

saattaa esimerkiksi nauraa virolaiselle, koska nämä puhuvat niin sanotusti hassulla tavalla suomea vaikka kieli onkin täysin oma. Myös englantilaisella aksentilla naurattaa monia tai esimerkiksi erilainen ulkonäkö, ruokailutavat ja tapakulttuuri naurattavat niin meitä, kuin muitakin kansalaisuuksia puolin ja toisin. Myös vastakohtat ja samanlaisuus naurattavat ihmisiä.

Se mikä siis on hauskaa, riippuu täysin ihmisestä itsestään. Hauskuutta ei voi kenellekään antaa, ellei vastaanottaja itse niin tahdo. Ihminen voi toki olla halukas altistumaan naurulle ja huumorille, jolloin vähemmänkin hauska juttu saattaa aiheuttaa kokijassa naurun reaktion. Mielestäni huumorintaju on yksilöllistä, ja tapoja saada aikaan naurua yhtä monta kuin on naurajaakin.

Mielestäni nauru syntyy jokaiselle henkilökohtaisten mielenkiintojen seurauksena. Huumorintaju on yhtä yksilöllinen kuin ihminen. Samat asiat eivät naurata kaikkia. Se mikä on toisen mielestä hauskaa voi toisen mielestä olla loukkaavaa. Samankaltaiseen huumorintajuun samaistuvat usein kuitenkin löytävät toisensa.

4.2 Miten komiikka stand upissa rakentuu

Suuri osa stand upin voimasta perustuu naurettavaksi tekemiseen. Asioita kyseenalaistetaan ja stand up -esityksissä aiheet tuodaan esille monitulkinnallisilla tavoin. Vakavista aiheista vitsaillaan ja toisinpäin. Todellisuus ja epätodellisuus sekoitetaan ja normaalisti keskenään taistelevat asiat yhdistetään absurdilla tavalla. (Toikka & Vento 2000, 72-73)

Stand up komediaa voidaan karkeasti nähdä tehtävän kahdella tavalla. Puhutaan feelgood -komiikasta ja yhteiskuntaa kritisovasta tyylistä. Stand upissa käytettävä huumori taas voidaan jakaa konsensus-, konflikti- ja kontrollihuumoriin. Konflikti- ja kontrollihuumorissa satiiri, sarkasmi ja parodia ovat vahvasti läsnä, minkä keinoin yleisiä normeja ja moraalikäsityksiä haastetaan ja herjataan. Tämä on juuri edellä mainitun todellisen ja epätodellisen kohtaamista, kun pilkataan epätavallisia kohteita ja käsitellään tabuja. Konsensushuumori puoles-

taan pyrkii vahvistamaan jo syntyneitä käsitteitä ja näin luomaan samanmielisyttä ja yhtenäisyyttä. (Toikka & Vento 2000, 72-74)

Sanotaan, että kunnollinen stand up -koomikko ei koskaan kerro jo olemassa olevia vitsejä, sillä silloin esiintyjänä ei pysty olemaan henkilökohtainen. Jos esiintyjä jää vitsien kopioinnista kiinni, on mahdollisuus, että status esiintyjänä laskee. Kerronnan tyyli taas ovat vapaata aluetta saada oman aiheen huumori- osuus esiin ja esimerkiksi viittauksia jo olemassa oleviin henkilöihin tai vitseihin saa käyttää. Tärkeintä on luoda illuusio, jossa katsoja kokee esityksen soljuvan luonnollisesti juuri siinä ajassa ja paikassa. (Moilanen 2003, 50)

4.3 Miten nauru on muuttunut

Niin kuin yhteiskunta ja sen tavat ja tottumukset myös nauru ja naurun kohteet muuttuvat ajan saatossa. Siispä mietin, miten nauru ja hauskuus sitten on muuttunut.

Aristoteleen Retoriikka ja runousoppi-teoksessa komediasta kerrotaan näin: ”Komedia on -- kehnompien ihmisten jäljittelyä, mutta ei kuitenkaan pahuuden kaikkien muotojen, vaan häpeään kuuluvan naurettavuuden osalta. Naurettava on näet viallista ja rumaa, mutta ei kuitenkaan tuota tuskaa ja harmia muille. -- Tragedian kehitysvaiheet ja niiden aikaansaajat ovat tiedossa, mutta komedian kehitys on epäselvä, koska sitä ei alunperin arvostettu. (Aristoteles, 1997,163)” Kenties nauru ja huumori olivat aikanaan oppineiden ja sivistyneiden etuoikeus. Heille tarjottiin hupinäytelmiä ja viihdykkeitä, mutta kuten aiemmin mainittu, on ilo ja nauraminen aina kuulunut ihmisen ominaistapaan vuoro vaikuttaa positii- visella tavalla ympärillään oleviin. Siksipä, vaikka rahvaan huumorista kaksitu- hatta vuotta sitten ei olekaan kirjallisuutta, on huumorintajun ja ilon täytynyt jo silloinkin olla olemassa.

Kun oppineiden viihdyttämisestä siirryttiin lähemmäs kansaa, tuli komiikasta yhteistä viihdettä kaikille. Alkoi keskiajasta eteenpäin koko ajan kasvanut viih- dyttämisen kulttuuri, joka pystyi tarjoamaan yhä enemmän erilaisia tyylejä

hauskuuttaa. Alkoi kehittyä suuntauksia, kuten Yhdysvalloissa 1800-luvulla syntynyt Minstrel Show, joka oli pääasiassa maalaisten ja vähävaraisten huumoria. (Toikka & Vento 2000, 79.)

Näen huumorintajun ja komiikan myös samankaltaistuneen elokuvan ja radion myötä, koska kuulijoita ja katsojia pystyttiin tavoittamaan enemmän.

Myös huumoriin ja komediaan on alusta asti liittynyt se, kenelle komiikka on osoitettu, ketkä sille saavat nauraa ja mitä aiheita käsitellään. On ollut aikoja, jolloin oli itsestäänselvyys, että esimerkiksi hallitsijoita ei ole julkisuudessa nolattu tai että naissukupuolen edustajille sai tietysti nauraa, sillä olemme olleet miehiä heikommassa asemassa. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden lisääntyä myös monet entiset tabut saivat lähteä. (Ystävyiden majatalo. 2002. Naurun historia.)

Vasta 2000-luvulle tultaessa on vaikuttanut siltä, että komiikka, jolle saa nauraa, on laajuudessaan niin suuri, että kaikelle nauraminen on sallittua. Näyttelijä ja koomikko Pirkka-Pekka Petelius muisteli uraansa tv-sarjassa Koomikot. Hänen pohdinnoistaan jäi mieleeni, että koskaan ei komediaa tehdessä saa ajatella, että pystyisi naurattamaan kaikkia kansakunnan katsojia. Sillä komiikkaa ei lähtökohtaisesti voi tehdä, jos pääpointti on olla loukkaamatta ketään. Komiiikkaa täytyy aina tehdä omista lähtökohdistaan. (Koomikot, 2015.) Huumorin raja nykypäivän komiikassa ja naurattamisessa on häilyvä. Nauramme elämälle, ihmisille julkisesta statuksesta riippumatta, kuolemalle, sukupuolille, uskonnoille ja sodille. Olemme tulleet siihen pisteeseen missä mikään ei ole enää koskemattonta ja pyhää. Saako kaikelle siis nauraa ja missä kulkee hyvän maun raja? Väittäisin tämän päivän hyväksyttävän komiikan rajan kulkevan siinä, missä sananvapaus ylittää suuren yleisön huomion aiheuttaen negatiivisen reaktion. Aiheina mainittakoon esimerkiksi uskonto, johon nykyinen Paavi Franciscus on todennut, että uskontoa ei voi provosoida. Toisen uskoa ei saa loukata tai tehdä siitä pilaa. Kaikella on rajansa ": (BBC 2015. News.)

5 Naisnäkökulmia komiikasta

Miten ja kuinka sitten nauraa itselle naisena? Elämme mielestäni uuden murroksen aikaa, jossa sukupuolierot hälvenevät ja jossa tasavertaisuus on päivän sana. Opinnäytetyössäni tutkin, miksi naiset ovat stand up -komiikassa astuneet lavoille vasta miehiä myöhemmin. Naisnäkökulma komiikkaan on vasta nyt, kymmenen vuotta myöhemmin stand up -komiikan rantauduttua Suomeen saanut mainittavan määrän tekijöitä, mutta miksi naiseutta ja sen tuomaa rikkautta komiikkaan ei tuoda vahvemmin esille? Naisen komiikkaan tuomalla rikkaudella viitataan heidän mukanaan tuomat uudet naisnäkökulmat tuttuihin arkisiinkin asioihin. Sama tarina naisen kertomana tämän näkökulmasta voi saada toisen merkityksen ja naurattaa uudella tavalla. Olen pohtinut, että naisten saavuttua stand upin pariin ja esiintymislavoille ovat he mahdollistaneet monista uusista aiheista puhumisen ja miehille ikään kuin oikeuden käsitellä naisten asioita.

Kynnys peilata omaa naiseuttaan huumorin kautta on mielestäni edelleen monille meistä naisista tuntematon asia. Olemmeko ehkä edelleen suorittajia, joille on tarve näyttää paikkansa yhteiskunnassa itsenäisinä objekteina? Olen opinnäytetyötä tehdessäni törmännyt samaan kysymykseen, jota Reenkola käsittelee kirjassaan *Nainen ja häpeä*. Voiko naisia ja miehiä enää erotella toisistaan ja onko sallittua yleistää naisen ja miehen eroavaisuuksia? Saammeko enää tänä päivänä olla eroteltuja toisistamme, vai joudummeko katsomaan toinen toisiamme olentoina, pelkkinä ihmisinä? (Reenkola 2014, 64.)

Mielestäni nykypäivän Suomessa olemme tarpeeksi määrätietoisia ja vahvoja naiseudessamme ja koen, että Suomessa, naisena, tasavertaisuutemme miesten kanssa on lähes samalla tasolla. Mielestäni miesten ja naisten roolit, kun tuntuvat melko vanhentuneilta ja harhaanjohtavalta, vaikka tasavertaisuudessamme olisikin vielä piirun verran parannettavaa. Komiikan ja taiteen saralla koen miehen ja naisen kuitenkin olevan aivan samalla tasolla.

Henkilökohtaisesti uskon, että hauska ihminen on sukupuolesta riippumatta hauska. Mutta kysyn edelleen itseltäni, tekeekö nainen niin sanotusti suurem-

man työn päästäkseen esimerkiksi stand up -komiikan lavoilta olemaan hauska? Kappaleessa 5.2 voi lukea tekemäni haastattelun stand upia tekeville koomikoille ja heidän puheidensa pohjalta mielipiteeni yllä mainitsemaani kysymykseen on, että naiseus ei sinänsä liity komiikan aloittamiseen mitenkään, mutta vasta-alkajille pitäisi löytyä enemmän kannustusta yrittää. Mielestäni keneltäkään ei kuitenkaan evätä pääsyä lavoilta tekemään komiikkaa.

Entä miten naisena lähdemme nauramaan itsellemme? Ainakin jokainen naishenkilö tietää naisiin kohdistuvista stereotyyppisistä leimoista kuten rakastavainen, lojaali, kaunis, herkkä, täydellinen, blondi, brunetti, muodokas ja laiha. Elämme ympäristössä, jossa media syöttää jo lapsille mielestäni vääristynyttä naiseuden mallia ”tällainen sinun kuuluu olla”, ja heikkoudessamme saatamme joskus törmätä hetkiin, jolloin mietimme, käynkö tällaisena ja kuinka päästää irti mitättömistä tyyppittelyistä, joilla ei ole väliä. Tulin jälleen pohtineeksi kysymystä, onko naisena komiikan tekeminen helppoa, kun nykypäivän ”tasa-arvoisessa” maailmassa naisihanne on kuitenkin kaunis, laiha ja viehättävä? Ja vastaukseksi tähän mietin, että itsevarmuus omaan itseensä on jokaisen aloittelevan koomikon valttikortti, mutta se ei ole aina niin yksinkertaista. Ehkä periksi antamattomalla yrittämisellä ja itseensä uskomisella luodaan aikanaan vahva itsevarmuus omaan komiikkaan.

Itse koen, että olen joskus joutunut kamppailemaan oman hauskuuteni kanssa. Olen joutunut tekemään nuorena valintoja, joko olla hauska tai sitten viehättävä kuin muutkin tytöt. Olen tuntenut kateutta pojista, jotka ovat saaneet kaiken huomion ja hauskuuttajan leiman. Olen usein ajatellut, jos vain saisin mahdollisuuden ja rohkeutta, näyttäisin mitä tarkoitan.

Häpeän vastata, että olen usein valinnut viimeiseksi mainitun, tien olla enemmän viehättävä, sillä en ole uskaltanut pitää ”sekoilustani” kiinni. Olisin toivonut, että joku olisi kertonut minulle, että huumorini kantaa ja vie minua eteenpäin, jos uskallan pitää siitä kiinni. Toivoisin pystyväni tekemään tähän muutoksen.

Koen, että itselleen sekä muille nauraminen positiivisessa mielessä on ihmisiä erotteleva tekijä. Ihminen haluaa helposti olla hyväksytty ja pidetty niin ulkonäöllisesti kuin omilta ajatuksiltaan. Ei ole helppo nauraa itselle tai omalle vajaavai-suudelleen tai virheilleen, mutta entä kun siitä ei piittaa? Kun omalle komiikan tekemiselle antaa tilaa ja mahdollisuuden, on itsensä hyväksyminen mielestäni helpompaa. Jos en omistaisi omaa humoristista tapaani katsoa ja olla elämässä paikalla, en osaisi vaikuttaa teatteri-ilmaisun ohjaajana.

Itselle nauraminen on mielestäni tapa päästää irti arjen normeista, minkälainen pitäisi olla tai kuinka käyttäytyä. Itselle nauramattomuus voi olla merkki huonos-ta itsetunnosta sekä liiasta ankaruudesta itselleen. Nauramalla sekä antamalla myös muiden nauraa omille kammelluksille voi olla parantavia vaikutuksia. Toi-saalta, emme koskaan voi oppia täysin nauramaan itsellemme ennen kuin hy-väksymme itsessämme ne puolet, joita on vaikeaa tai mahdotonta muuttaa.

Jos edellytyksemme kaikelle tekemiselle on negatiivis sävytteistä väitän myös silloin itsetuntonne ja sitä kautta itsensä ”näkeminen”, niin sanottu positiivinen vastaanottaminen, kärsii sillä negatiivisuus ja pelko astuvat itsetuntonne tielle ja muuttaa meidät pienemmiksi kuin olemme. Alamme pelkäämään kelpaamat-tomuutta, jolloin myös tekemme vaikuttaa huumoriin. Jos taas annamme mah-dollisuuden itselle nauramiseen pystymme mielestäni omaksumaan puutteit-tamme sekä hyväksymään itsemme sellaisina kuin olemme. Eikä itselle naura-minen tarkoita ivaamista, pilkkaa tai sarkasmia vaan luonnollista itsensä hyväk-symistä.

Huumori onkin mielestäni selviytymiskeinoista paras. Huumorin avulla ei aino-astaan itsetuntonne eheydy, vaan myös mielialamme kohenee ja voimme pa-remmin. Loppujen lopuksi ainoastaan teot eivät määrittele sitä, mitä ihminen itsessään on, mutta myös sen, kuinka osaa ja pystyy arjessa määrittelemään ja käsittelemään itsensä ihmisenä - viallisena tai ehjänä.

5.1 Haastattelupyyntö ja materiaalin keruu

Keväällä 2014 lähetin kuudelle stand up -komiikkaa tehneelle naiselle pyynnön vastata sähköpostihaastatteluuni, jossa tiedustelin heidän kokemuksiaan ja havaintojaan komiikan tekemisestä 2000-luvun Suomessa alalla, joka on vuosi toisensa perään kasvanut suuremmaksi taiteenlajiksi ja tullut tutuksi isoille yleisöille.

Pyynnöt sähköpostilla vastattavaan haastatteluun lähetin kuudelle suomalaiselle stand up -komiikkaa tehneelle naiselle, mutta sain vastauksen kolmelta, vähän vähemmän aikaa stand up -komiikkaa tehneeltä naiselta. Luvussa 5.2 avaan jokaisen kolmen vastanneen naisen käsityksiä lajista.

Haastattelun kysymyksiin päädyin niillä perusteilla, että tahdoin saada vastaajiltani yhtenäisen mutta laaja-alaisen katsauksen minua itseäni askarruttaviin kysymyksiin, miten tekijät ovat uransa aloittaneet, minkälaisista aiheista tekijät esiintyessään puhuvat, ja onko naiseus koskaan vaikuttanut tekijöihin? Kaikki haastattelukysymykset löytyvät opinnäytetyön liitteestä 1 sivulta 43.

5.2 Haastattelut

Opinnäytetyöni haastatteluosiossa olen käyttänyt dialogia kolmen komiikkaa tehneen naisen vastausten kanssa sekä nimennyt heidät haastateltaviksi A, B ja C.

Etenen työssäni siten, että otan kantaa jokaiseen keväällä 2014 esittämäni kysymykseen sekä vertaan tekijöiden mielipiteitä omiini. Haastattelun olen purkanut niin, että olen tiivistänyt haastateltavien vastaukset kysymys kerrallaan sekä yhdistänyt vastaukset niin, että haastateltavat ikään kuin keskustelisivat yhdessä. Vastaajat eivät siis tavanneet keskenään. Haastattelukysymyksiä oli kahdeksan ja ne voi nähdä opinnäytetyöni liitteestä 1 sivulta 43. Tässä kappaleessa olen myös kirjoittanut auki sähköpostihaastattelussa kysymäni kysymyksen ja avannut kysymystä, miksi olen kysymyksen kysynyt. Tällaisen tyylin va-

litsin siksi, että tahdoin saada luotua kuvan haastattelutilanteesta, jossa kaikki vastaajat että minä olisimme olleet paikalla. Jokaisen uuden kappaleen eteen olen kirjoittanut pienen otsikon, mistä uusi kysymykseni kertoi.

Mikä vetää lavalle?

Ensimmäiseksi pohdin, mitkä asiat saavat komiikan tekijät lavalle kerta toisensa jälkeen uhmaamaan yleisön kriittisyyttä sekä omaa hauskuuttaan?

Haastateltava A:n oli saanut alun alkaen liikkeelle improvisaatioteatteritausta, jossa yleisö nauroi esiintyjien luomille fiktiivisille hahmoille ja tarinoille. Haastateltava A totesi saaneensa ”kicksit” yleisön naurun täyttämistä kohdista improvisaatiossa, jonka jälkeen stand up- komiikan teko sekä lavalla itsenäisenä, peittelemättömänä yksilönä olisi tekijälle itselle uusi kiinnostava haaste. Haastateltava A myös mainitsi syyn, miksi hän halusi naurattaa, tulevan siitä, että nauru itsessään ja toiselle ilon aikaan saaminen on hänen oma selviytymisstrategiansa.

Haastateltava B oli myös ollut kaveriporukkinsa naurattaja sekä huumorilla selviytyjä. Hän mainitsi ystävien naurattamisen tosin olevan aivan erilaista kuin suurten klubiyleisöjen naurattamisen. Haastateltava B:n halu naurattaa juonsi juurensa tapaan tulla kuulluksi. Hän kirjoitti myös huumorin näyttäytyvän hänelle väylänä tuoda julki omaa totuuttaan maailmasta.”...*ja jos saan ihmiset nauramaan, he hyväksyvät minut ja minun totuuteni todennäköisemmin. Ehkä naurattaminen on loppujen lopuksi huomion ja hyväksynnän hakemista.*” (julkaisematon sähköpostihaastattelu keväällä 2014)

Haastateltavan C ura alkoi taas ilmaisutaidon lukiossa puheilmaisun kurssilla, joka oli käsitellyt puhe-esiintymistaitoja. Kurssin lopputyönä oli mahdollisuus yrittää stand up -komiikan tekemistä kurssilaisille ja siitä C:n kipinä syttyi ensi kerran.

Oletan, että syitä siihen, miksi joku haluaa naurattaa, on kai vaikea pukea sanoiksi tai määritellä loogiseksi kokonaiseksi vastaukseksi. Naurattamisen jalo taito on yhdistelmä alussa lähtenyt intohimoa tulla kuulluksi ja nähdyksi sekä jälkikäteen hioutunutta taitoa kertoa tarinoita totuus pohjaan, huumoriin ja komiikkaan nojaten. Tulkitsisin, että nin stand up -komiikassa, kuin muissakin lajeissa ilo onnistua ja kehittyä on jo yksi tahdonsuunta enemmän jäädä tähän taiteenlajiin koukkuun.

Mistä kaikesta esiintyjä voi puhua?

Stand up -komiikassa aiheen löytämisen on sanottu lähtevän esiintyjistä itseltään. Miten he näkevät maailman ja miten he reagoivat ympärillä tapahtuviin asioihin? Tässä kohdassa esiintyjien oma henkilökohtainen, arkinen minä, alkaa käydä dialogia kokemustensa kanssa sekä lavapersoonansa kanssa ja kysyy ”Kuinka toisi kohtaamansa asian tai ajatuksen stand up lavalle?” Haastateltavat A sekä C kommentoivat kumpikin, että he puhuvat lavalla aina omasta elämästään. A:n mielestä tärkeintä oli ensin päättää, mistä esiintyjänä tahtoo puhua, jonka jälkeen setin kirjoitusprosessi käynnistyy. Haastateltava C taas lisää, että kaikista aiheista voi puhua lavalla, kunhan keskusteltava aihe on oman itsensä näköistä ja keskusteltavan aiheen takana voi seistä.

” . Ja jos haluaa olla hyvä koomikko, juttujen pitää olla hauskoja myös yleisön mielestä. Itse kerron juttuja esim. siitä, että olen puoliksi turkkilainen ja puoliksi suomalainen, gootti, harrastan kamppailulajeja ja rakastan musikaaleja. Myös oman päänsisäisiä ajatuksia olen alkanut koittaa mieltä juttumuodossa.”

Sähköpostihaastattelussa olin pyytänyt koomikoita kertomaan mistä he löytävät aiheensa. Pääpiirteissään käsitykseni stand up- komiikan tekemisen omakohtaisuudesta ei varmaankaan ole väärin, mutta vastaaja B oli taas kommentoinut kysymystäni näin:

”Tällä hetkellä aiheeni pyörivät itseni ulkopuolella ja ympäröivässä maailmassa. Ihmettelen maailman hulluutta ja ihmisten käyttäytymistä. En juurikaan puhu

lavalla itsestäni tai omasta elämästäni. Yhdistävä ajatus monien juttujeni taustalla on jonkinlainen ihmetys ihmiskunnan hulluudesta. Kaikesta voi puhua, mutta toiset aiheet ovat tietysti vaikeampia kuin toiset.”

On siis myös täysin sallittua olla koomikkona ulkopuolinen katselija, joka ei niinkään ota omaa henkilökohtaista elämäänsä lavalla esiintymisen punaiseksi langaksi vaan ulkopuolisen elämän, jota kommentoi ja täydentää.

Mistä kaikesta saa puhua?

Haastateltavat eivät juurikaan maininneet stand up -komiikassa olevan tabuja, asioita, joista ei saisi missään tilanteessa puhua. Haastateltava A oli sitä mieltä, että stand up -komiikassa kaikesta puhuminen on toki sallittua, jos sen osaa tehdä oikein ja on varma, että raskaskin aihe tulee naurattamaan. Toisaalta, mielestäni jokaisen aiheen ei tarvitse aina juuri naurattaa, mutta tuoda esiin jotain ajateltavaa.

Vuonna 2013 teatteri-ilmaisun ohjaajaksi valmistunut Toni Jyvälä kirjoittaa opinnäytetyössään stand up -komiikan tabuista seuraavasti:

”Hyvän maun raja on tietysti jokaisella omansa, eikä koomikko voi aina tietää mikä on kenellekin liikaa. Tärkeää onkin, että koomikko omaa hyvän tilannetajun. Traagisista tapahtumista ja kansallisista murhenäytelmistä on turha yrittää repiä huumoria heti seuraavana aamuna - -moinen ei yksinkertaisesti ole hauskaa. Joskus on yksinkertaisesti too soon. Mielestäni on myös olemassa asioita, jotka eivät koskaan ja missään yhteydessä, ei väliä kuinka kauan itse tapahtumasta on, ole hauskoja. Tällaisia aiheita ovat esimerkiksi kouluampumiset, tai jos kuolema saa kasvot (Jyvälä 2023:22). Hän myös lisää, että henkilökohtainen loukkaus jotain yleisön jäsentä kohtaan on jotain, mitä koomikon ei koskaan kuulu tehdä. (Jyvälä 2013:23) Tästä Jyvälän ajatuksesta olen samaa mieltä. Tässä kommentissa myös sanallistetaan mielestäni sitä, missä hyvän komiikan raja kulkee. Aihetta pohdin aiemmin luvussa 4.3.

Lavaesiintymisestä:

Tutkimushaastattelussani kolmas minua kiinnostanut keskustelunaihe oli lavaesiintyminen ja paljon puhuttu ”omana itsenään esiintyminen”. Halusin saada haastateltavilta vastauksia siihen, kuinka lavalle noustessaan on edes mahdollista ”olla oma itsensä”, kun esiintymistilanteessa voi vastassa olla kymmeniä tai satoja ihmisiä. Tutkimushaastatteluun vastanneet olivatkin suurimmilta osin kaikki samaa mieltä siitä, että henkilökohtainen minä kohtaa niin sanotun lavapersoonan minän ennen lavalle astumista.

Haastattelussa henkilöt A sekä B olivat kummatkin niin sanotun sosiaalisen ”lavaminän” kannalla, ja korostivat henkilökohtaisuutta, mutta myönsivät heräävänsä esiintymistilanteissa valppaimmiksi ja edustavammiksi. Haastateltava A kiteytti kysymykseni toteamalla, että jokaisen elämässä henkilöön itseensä kohdistuva titteli, luo ympärilleen roolin. Haastateltava A koki stand up- komiikan esittämisen leikkivän oman itsensä ja roolittamisen välissä, siinä missä vastaajan roolit ohjaajana, kouluttajana tai äitinä.

Vastaaja C:n mielipide rentona omana itsenään esiintymisestä ei juurikaan lopulta poikennut edellisten haastateltavien vastauksista, mutta hän lisäsi vielä joillakin koomikoilla olevan toisaalta taas vahvoja lavapersoonia, joissa totuuden ja fiktiivisen henkilön raja on häilyvä, mutta katsojalle esiintyjän olemus on luonnollinen ja tuottaa naurua. Mainittakoon esimerkiksi koomikko Krisse Salminen.

Oma huumorintaju.

Kun lähdin pohtimaan, millaisen sähköpostihaastattelun tahdoin stand up -komiikan tekijöille lähettää, yksi keskeisimmistä asioista, joka minua itseäni kiinnosti, oli se, minkälaiselle huumorille ja komiikalle tekijät itse nauravat.

Vastaukseksi sain tekijöiden nauttivan monenlaisesta komiikasta. Haastateltava A kertoi nauravansa niin pieruhuumorille kuin ”iisille romanttiselle komedialle”. Mieleenpainuvinta oli hänen lausahduksensa siitä, että hänen suosikkejaan oli-

vat mahdollisimman härskit jutut, mutta ne pitäisi osata sanoa hyvin sellaisella tyyllillä, joka rikkoo normeja ja rajoja ja joka hipoo kehtaamisen rajaa: ”Saanko sanoa näin?”

”Kunhan mukana on jotain yllättävää, mitä en olisi itse ikinä huomannut sanoa tai edes ajatella.”

Vastaja B taas korosti älyllisen ja oivaltavan komiikan tärkeyttä itselleen.

”Rakastan älykästä, syvällistä, todellista, outoa ja jopa filosofisia oivalluksia sisältävää komiikkaa. En jaksa nauraa tyhjänpäiväisille pilluvitseille, joilla vaan kalastellaan helppoja nauruja. Voin nauraa pilluvitsillekin, mutta siinä pitäisi olla edes joku oivallus.”

Loppujen lopuksi vastanneiden kesken korostui kuitenkin rakkaus juuri nauramiseen eikä niinkään naurattamiseen. Näin ollen ymmärtäisin siis hyvän koomikon lähtevän kasaamaan omaa settiään siitä lähtökohdasta, mikä heitä itseään on ensin naurattanut. Ja sen jälkeen koomikko itse yrittää erilaisia komiikan kerronnan tapoja käyttäen tuoda oman näkemyksensä ja versionsa lavalle ja saada omalla esiintymisellä aikaan sen, että yleisö nauraa yhdessä koomikon kanssa. Jos yleisö nauraa, ovat koomikon omat havainnot ja tapahtumien komiikka päässeet määränpähänsä.

Jos taas koomikon vitsi ja yleisö eivät kohta, kutsutaan tilannetta *lavakuolemaksi*. Haastateltava C mainitsee tämän olevan hyvinkin yksiselitteistä. Aina hyväkään koomikko ei pääse yleisönsä kanssa yhteiselle aallolle, ja esiintyjän tuoma vitsi voi saada vastareaktiokseen hiljaisuutta tai niin sanottujen *heclereiden eli häiritsijöiden* huutelua. Tähän epämiellyttävään tilanteeseen koomikon ja etenkin aloittelevan koomikon tulee varautua, jotta oman lavalla vietetyn aikansa saa viedä kuitenkin kunnialla päätökseen. Täysin tyytyväinen oli vastaja A, jos yleisö nauraa jokaiselle tarkoitetulle *punchlinelle eli vitsin kaaren kohdalle, johon nauru on vitsiä rakentaessa tarkoitettu*, sekä myös, kun lavalla olemisesta alkaa nauttia vailla pelkoa yleisön menettämisestä. Haastateltava B taas kommentoi, että *”hyvän setin tuntee”*. Hänen mielestään hiljaisempi yleisö ei aina

tarkoita automaattisesti huonoa keikkaa tai lavakuolemaa, mutta täyden kympin keikat ovat naurun ja aplodien täyttämiä. Syitä siihen miksi yleisö ei aina lähde esityksen mukaan on varmasti monia. Mielestäni syyt voivat johtua koomikolle itselleen vääränlaisesta yleisöstä, sellaisista katsojista jotka eivät tavoita juuri kyseisen koomikon huumoria tai siitä ettei esityksen tunnelmaa ole osattu lämmittää tarpeeksi. Tällä tarkoitan sitä, että yleisöä ei ole saatu tarpeeksi rennoiksi ottamaan vastaan tulevaa esitystä.

Arvoista ja asenteista:

Sähköpostikyselyni kuudennessa kysymyksessä kysyin, tunnistivatko koomikot enää aiempina vuosina ilmenneitä asenteita naiskoomikoita kohtaan. Kysymyksessä kuusi olin siteerannut kirjaa Ala naurattaa! Vuodelta 2000, kirjassa kirjoitettiin seuraavanlaisesti: ” Stand up -komiikka on ollut pitkään miesten hallitsemaa aluetta - valitettavasti; -- Miesten hallitsemisen tavasta kertoo jo esitysdynamiikka – Koomikko pyrkii kontrolloimaan yleisöä. Naisille tällaista hallintaa ei ole suotu, sillä vitsinkerrontaa on pidetty naisille ei-hyväksyttävänä käytöksenä. Sekä hauskat, että komiikkaa tekevät naiset on leimattu joko kevytkenkäisiksi hupakoiksi tai epäseksuaalisiksi lehmiksi. Vitsin kertomista on pidetty myös miesten yksinoikeutena myös siksi, että huumori on suhteessa valtaan. Naisia on kyllä pidetty sopivina vitsin kohteina ja aiheina, mutta ei vitsailevina subjekteina. Naisten esittämä stand up voi siis olla mitä selkeimmin poliittista toimintaa.” (Toikka & Vento 2000,102.) Halusin ottaa kyseisen lainauksen mukaan haastatteluuni sillä tahdoin haastateltavilleni osoittaa, kuinka kirjassa puhutaan stand upin alkuajoista ja siitä kuinka silloin on suhtauduttu naisten tekemään stand upiin. Omasta mielestäni teksti on todella epätunnistettavaa nykyiseen tunteemaani stand up -komiikkaan peilaten. Tekstistä jäi mieleeni etenkin se, että stand up -komiikka on ollut tekstin mukaan pitkään miesten hallitsema alue, jota he kontrolloivat esitysdynamiikallaan ja johon naiset eivät muka pystyisi. Onneksi tämä ajatus on jo kauan ollut historiaa ja naiset ovat ottaneet oman paikkansa stand up -komiikan lavoilla. Kirjan teksti antaa myös ymmärtää, että naisten syyt nousta stand up -lavoille on ollut mitä selkeimmin poliittisia syitä. Kirjassa ei lainkaan mainita muista mahdollisista syistä, kuten rakkaudesta lajiin.

Mielestäni naisen ei tarvitse perustella syitänsä tehdä komiikkaa sen enempää kuin miestenkään.

Kukaan haastateltavista ei ollut kokenut moisia asenteita, ja vastaajat ihmettelivätkin lähtökohtaisesti koko siteerausta. Koomikot kokivat olevansa samanarvoisia siinä missä muutkin, ja esimerkiksi vastaaja B sanoi alalle tulevan tällä hetkellä yhtä paljon naisia kuin miehiä. Vastaaja C epäili, että suomalaisen komiikka skenen alkaessa kasvaa suuremmaksi myös kriittisyys siitä, miten ja millä aiheilla voi naurattaa yleisöä, on muuttunut. Naisille nauraminen oli vastaajan C mielestä vanhentunutta, ja hänen mukaansa erilaisille koomikoille on suomalaiseseen viihdebisnekseen tullut sijaa. *”Koomikkoja on erilaisia, miehiä ja naisia, poliittisia tai ei-poliittisia, energisiä, one-liner -koomikoita, ja jokaiselle yleisölle varmasti löytyy oma koomikkonsa. Pelkän sukupuolen perusteella jaottelu on mielestäni turhaa taiteilijoissa.”* Yhdyn näihin samoihin kommentteihin haastateltavien kanssa. Mielestäni on hienoa, että stand up -komiikka lajina on kasvanut paljon sekä koomikoiden kirjo 2010-luvulla on suuri.

Toiseksi viimeinen kysymykseni tässä sähköpostikyselyssä liittyi arvoihin ja asenteisiin. Olin kiinnostunut kysymään, mikä merkitys arvoilla ja asenteilla sitten taas oli omaa lavakeikkaa työstäessä. Haastateltava C mainitsi, ettei ainkaan yritä koskaan provosoida tietoisesti eikä syöttää yleisölleen omia arvoja tai asenteitaan, vaan ne kulkevat nimenomaan näkymättöminä haastateltavan C juttujen sisässä. Sähköpostiin hän kirjoitti näin: *”En halua missään nimessä paasata omia arvojani, haluan ehkä vain osoittaa vitsin kautta, miten jotkut asiat ovat epäloogisia argumentteja.”*

Vastaajat A ja B taas sanoivat arvoilla ja asenteilla olevan hyvin suuri merkitys. Vastaaja A kertoi tehneensä muutaman kerran jonkin vitsin, jota ei täysin allekirjoittanut, mutta sen seurauksena vitsi ei kauaa pysynyt ohjelmalistalla. Hänen mielestään on tärkeää, että vitsit, joita lavalla esittää, ovat sellaisia, jotka kuitenkin joillain tapaa kertovat esiintyjästä itsestään jotain. Juttujen on haastateltavan A mielestä vastattava esiintyjän omia mielipiteitä, vaikka niissä olisi käy-

tettykin paljon värikynää. Vastaja B kommentoi kysymystä napakasti arvojen ja asenteiden perustuvan kaiken ympärille.

Todellisuudessa kysymykseni arvoista ja asenteista alkoi jälkikäteen tuntumaan hölmöltä. Eikö omien arvojen ja asenteiden kuuluisi olla tällaisessa työssä itsensä selvyys? Jälkeenpäin olen useaan otteeseen miettinyt, miksi jätin juuri tämän kysymyksen sähköpostihaastattelun listalle. Kenties sen vahvistaminen oli saatava tekijöiltä itseltään. Stand up –komiikassa, kun olisi vaikea varmasti pärjätä, jollei omakohtaisuus olisi setin aikana läsnä.

Naiseudesta.

Kaksi viimeistä kysymystäni haastattelemilleni stand up -koomikoille liittyi naiseuteen. Kysyin jokaiselta vastaajalta, onko naiseus vaikuttanut koskaan millään tavalla hänen ohjelmistonsa, ja jos on, niin miten. Jokainen haastateltavistani oli kokenut, ettei naiseus ainakaan millään tavalla ole vaikuttanut negatiivisella tasolla vaan juuri toisin päin.

Vastaja A kertoi, että kun on opiskellut naistutkimusta ja feminististä tutkimusta ja miestutkimusta, ei sukupuolinäkökulmasta ja mies-naisasetelmasta pääse koskaan eroon, mutta koska koomikkona jokainen lavalle nousija tekee komiikkansa lähtökohtaisesti omasta elämästään, on myös väistämätöntä, että koomikoiden jutuissa heijastuvat niin äitiys, deittailu kuin naiseus ylipäättänsä. Kuitenkin jokainen tekijöistä oli omasta komiikastaan ylpeä ja tahtoi esiintyä juuri niistä lähtökohdista, jotka oli saanut.

Haastateltava C kiteytti sanomansa komiikan tekemisestä seuraavasti: ” *Älä ajattele itseäsi naiskoomikkona, vaan koomikkona. Jos haluat tehdä stand upia, kirjoita hyvä 5 min setti, mene klubeille, esitä se, tee keikkaa niin paljon kuin pystyt, tee hyviä keikkoja, ja ole hauska. Koska loppujen lopuksi sillä ei ole väliä onko mies, nainen, transu, homo, lesbo, lihava, laiha, "tavis" tai gootti, jos vaan on hauska, niin voi olla koomikko.*”

Minusta on hienoa, että haastateltujen vastauksista huomaa ettei sukupuoli ole vaikuttanut heidän tekemiseensä millään tavalla. Tietysti naiseus heijastuu naisten tekemässä komiikassa aivan kuten miehuus miesten tekemässä komiikassa, sillä stand up on tekijänsä näköistä.

Lopulta tahdoin vielä kysyä vastaajilta, mistä heidän mielestään johtui se seikka, että naisia on Suomessa koomikoina suhteellisen vähän? Vastaja A totesi, että naisia ei ole ainoastaan Suomessa alalla vähän, vaan myöskin maailmanlaajuisesti. Hän myös lisäsi, että vaikka koomikon sukupuolella ei pitäisi olla väliä, niin jo kiinnostus komiikan tekemisen aloittamiseen ovat naisilla pienemmät kuin miehillä. Tämä taas johtui vastaajan A mielestä siitä vallitsevasta yleisestä asenteesta, etteivät naiset ole hauskoja, joka taas nostaa kynnystä yrittää. Haastateltava totesi asian harmilliseksi, sillä komiikassa näkökulmien rikkaus on hänestä komiikan ydin. Lopuksi haastateltava vielä kommentoi: *”Tässä myös joutuu uhraamaan paljon. Ja jos sulla on mies, jonka itsetunto ei ole kohdillaan, niin kyllä sekin vaikeuttaa uskallusta yrittää. Ja tottakai se, että vertais-tukea on huomattavasti vähemmän sukupuolinäkökulmasta katsottuna. On hiukan yksinäisempää.”*

Jokaisen haastateltavan vastaus tähän viimeiseen kysymykseen olikin melko samankaltainen. Kukaan vastaajista ei ollut kokenut alalla syrjintää naiseutensa takia, ja siksi he olivatkin suurimmaksi osaksi hyvin kriittisiä sukupuoliroolikysymyksiä kohtaan.

Lähettämässäni sähköpostihaastattelussa jokainen vastaajista korosti omien lähtökohtiensa tuomaa komiikkaa, johon tässä tapauksessa kuuluvat teemat naiseudesta. Henkilökohtaisesti ajattelin suurimmista osaa vastauksista samalla tavalla kuin vastaajat joita haastattelin, mutta koin, että ehkä haastattelemani tekijät, yhtä lukuun ottamatta, eivät olleet koskaan edes ajatelleet tekevänsä komiikkaa naisnäkökulmasta käsin. Mielestäni toisinaan kuitenkin vastauksissa oli sukupuolisuuden puolustamista, joka taas herätti mieleeni kysymyksen. Voisiko olla niin, että naisten tekemää komiikkaa ei alalla enää leimata eikä sukupuolirooleja kyseenalaisteta, mutta miksi joudumme edelleen naisina jossain

määrin puolustelemaan hauskuuttamme ja seisomaan komiikkamme takana tukevammin kuin miehet. Näen tämän osittain johtuvan siitä, että vaikka tasa-arvoisuus lisääntyy jatkuvasti, niin se, että aiheesta joudutaan yhä keskustelemaan ja tasa-arvoisuutta korostamaan, kielii siitä, että kehitys tällä saralla on vielä kesken.

6 Yhteenveto

Mielenkiintoni stand up -komiikan maailmaan heräsi, kun aloin pohtimaan itseäni ja huumorintajuani. Olen aina etsinyt itselleni kanavaa ilmaista tapaa nauraa itselleni ja ympärillä olevalle maailmalle. Olen kokenut, että oma huumorini ei tule televisiosta tai jo niin sanotusti pureskelluista aiheista vaan siitä mitä itse näen ja koen.

Omassa elämässäni stand up -komiikka nosti päätään ensi kerran vuonna 2012 ollessani vaihto-oppilaana Englannissa. Huomasin, että pystyin tuomaan oman huumorintajun esille kulttuurieroista ja kielimuurista riippumatta. Lisäpuhtia sain lajista komiikkakoulussa vuonna 2013, missä syntyi myös ajatus stand up -komiikan tutkimisesta opinnäytetyössäni. Stand up -komiikan tutkimiseen tarvittiin kuitenkin näkökulma, jonka koin haasteelliseksi löytää. Naisnäkökulmaa ehdotettiin opinnäytetyöseminaarissa. Työn alussa koin aiheen kovin laajaksi ja minulla oli vaikeuksia ymmärtää, mitä naisnäkökulmalla tarkoitetaan ja kuinka lähteä tätä tutkimaan. Tutkimusmenetelmiksi valitsin haastattelun sekä itse toteuttamani stand up -komiikan työpajan. Tiedonkeruuta tuki komiikkakouluksi kutsuttu kurssi sekä alan lähdemateriaali.

Mielestäni työpajani: ”Kolmen minuutin laboratorio” oli suurimmalta osaltaan onnistunut. Se tarjosi työpajaan osallistuneille tutkittavaa muun muassa siitä, kuinka lähteä tutkimaan ja tekemään stand up -komiikkaa. Itse taas sain opinnäytetyöni pohjalle mietittävää miksi, alun perin kiinnostuin aiheesta stand up -komiikka. Onko oikein kirjoittaa opinnäytetyötä aiheesta, josta minulla ei ole paljon vielä kokemusta?

Se, mitä pystyin osallistujille opettamaan oli itsensä näkemistä materiaalina positiivisessa mielessä sekä sen, että stand up -komiikassa itselleen nauramisen alttius täytyy olla läsnä. Pystyin kertomaan heille perinteisen vitsin kirjoittamisen kaaren ”setupista punchlineen” ja auttamaan heitä huomaamaan, missä kohdin heidän omia tarinoitaan oli havaittavissa näitä kohtia. Koen, että sain heidät myös ymmärtämään, että aloittaessa stand up -komiikkaa on hyvä kerätä itselleen juttujen aihioita, joita voisi ottaa myöhemmin mukaan tarinoita jatkettaessa sekä sen, että kirjoittamisen jälkeen tulee uudelleenkirjoitus ja sen jälkeen tarkastelu ja jälleen uudelleenkirjoittaminen.

Työpajalaboratorion tärkeimmäksi opiksi tuli keskustella auki työpajaan osallistuneiden kesken stand up -komiikan tämän hetkisestä tilasta sekä tarkastella omia sekä kollegoiden aiheita omaa lavaesiintymistä suunnitellessa.

Tahdoin opinnäytetyöhöni ottaa mukaan ensimmäisen askeleeni stand up -komiikkaan, koska koin tarpeelliseksi näyttää oman itseni kautta yhden malliesimerkin, kuinka lähestyä stand up -komiikan maailmaa. Vaikka kurssi eikä työpaja lopulta johtaneet mihinkään suurempaan, ovat kummatkin tukeneet prosessiani tutkia stand up -komiikkaa naisten tekemän komiikan näkökulmasta käsin.

Opinnäytetyöprosessin aikana huomasin naisnäkökulman helpommaksi ymmärtää kuin miltä se terminä vaikuttaa. Ymmärtäisin niin, että naisnäkökulma, tässä suhteessa stand up -komiikassa, on sisäänrakennettua meille naisille. Sitä ei erikseen korosteta, mutta se on luonnostaan kaikki, mistä naistekijät rakentavat komiikkansa.

En koe että stand up -komiikka olisi hauskan ihmisen mitta vaan päinvastoin. Se on yksi tapa muiden joukossa tuoda ympärille iloa, mutta se ei ole kaikille ilmaisun tapana sopiva.

Mielestäni suomalaisella stand up -komiikalla on varaa kasvaa tyyliältään rikkaammaksi ja tekijöitään erottelevammaksi lajiksi. Koen, että monin paikoin se hehkuu tarvetta uusiutua ja löytää uusia tapoja ja kasvoja tuoda kyseistä taiteenlajia esille. Yrittäessäni päästä sisään tähän tutkimaani taiteenlajiin en voinut olla huomaamatta suomalaisesta stand up -komiikasta tehtyjen kirjojen vähäisyyttä. Huomasin usein piteleväni käsissäni samoja kirjoja kuin minua aikaisemmin samaa aihetta käsitelleet opinnäytetyöt. 2000-luvun alussa julkaistu Markku Toikan ja Maritta Vennon kirja Ala naurattaa tuli vastaan jokaisessa viimeisen kymmenen vuoden aikana kirjoitetussa tekstissä, joka käsitteli stand up -komiikkaa. Näin kymmenen vuotta myöhemmin siteeraan myös omassa opinnäytetyössäni samaa kirjaa.

Sähköpostihaastatteluni komiikkaa tehneille naisille taas avasi tämän päivän tekijöiden ajattelutapaa koomikkoudesta. Siinä haastattelemani naiset ilmaisivat sanan koomikko heitä miellyttävämmäksi tavaksi kutsua itseään kuin naiskoomikoksi tituleeraamisen. Haastattelussani tekijät eivät olleet kokeneet tulleen syrjityiksi alun perin miesvaltaisella alalla, vaan vastauksissa todettiin koomikoiksi ryhtyvän tätä nykyä melkein yhtä paljon miehiä että naisia. Tästä päätellen ala on saanut tuulta siipien alle, ja hyvä niin, ja että sukupuoleen katsomatta hauska ihminen on komiikan ja vitsinkerronnan ydin.

Haastateltavistani huokui ilo siitä, että myös monet naiset ovat uskaltaneet lähteä työstämään koomikon uraansa onnistuneesti.

Silti sana naiskoomikko on jäänyt asteelle, jossa sen ilmaiseminen on negatiivisväyhteistä ja luokittelevaa. Eräessä lähettämässäni sähköpostissa keväällä 2014 olin tituleerannut eräitä tekijöitä naiskoomikoiksi, minkä jälkeen sähköpostissani oli paluuviestinä melko tuhtunut vastaus siitä, että kyseinen ilmaisu on loukkaavaa taiteilijoita kohtaan. Olin häkeltynyt, sillä tarkoitukseni ei opinnäytetyölläni ollut loukata vaan tutkia Suomessa asuvien naisten tekemää stand up -komiikkaa ja keskustella siitä, mistä rakkaus lajiin on syntynyt. Mutta miksi sannassa naiskoomikko on vahva sukupuolirasismin vivahde. Onko syy vertaillessa sama kuin sanoisi naiskirjailija, jossa ammatin tuoma nimellinen arvo latistaa

tekijäänsä, kun mukana on nais-lisäliite. Tutkijana aloin toivoa, että naiseus koomikon vitsien lähtökohtana olisi kuitenkin arvostetumpi tekijöiden keskuudessa. Aiheet, kun joka tapauksessa haastatelluilta tulevat naiseuden maailmasta ja naisten silmin.

Arvostukseni stand up -komiikan tekijöitä kohtaan kasvoi suuresti, sillä ymmärrän nyt, ettei laji ole lainkaan niin helppo miltä vaikuttaa. Etenkin työpajan toteuttaminen avasi viimeistään silmäni, että itsensä tarkastelu komiikan lähteenä on haastavaa sukupuolesta riippumatta.

Lähteet

Aristoteles, Aristoteles IX 1997 teoksessa *retoriikka&runousoppi* Tampere: Gaudeamus

About entertainment 2015. History on stand-up comedy in the 1970s. Luettavissa: <http://comedians.about.com/od/historyofstandupcomedy/a/history70s.htm> Luettu 15.4.2015

About entertainment 2015. Stand-up comedy in the 1980s. Luettavissa: <http://comedians.about.com/od/historyofstandupcomedy/a/history80s.htm> Luettu 15.4.2015

About entertainment 2015. Stand-up comedy in the 1990s. Luettavissa: <http://comedians.about.com/od/historyofstandupcomedy/a/history90s.htm> Luettu 15.4.2015

About entertainment 2015. History of stand-up comedy: 2000-2010. Luettavissa: <http://comedians.about.com/od/historyofstandupcomedy/a/history00s.htm> Luettu 15.4.2015

About entertainment 2015. History of stand-up comedy: 2010 to present. Luettavissa: <http://comedians.about.com/od/historyofstandupcomedy/a/History-Of-Stand-up-Comedy-2010-To-Present.htm> Luettu 15.4.2015

BBC 2015. News. Luettavissa: <http://www.bbc.com/news/world-europe-30835625> Luettu 9.4.2015

Jyväälä, T. 2013 *Koomikon rooli -ajatuksia stand up -komiikasta*. Opinnäytetyö. Metropolia. Helsinki.

Koomikot. 2015. TV5. 31.3.2015.

Me Naiset 2014. Ajankohtaista. Luettavissa: http://www.menaiset.fi/artikkeli/ajankohtaista/i ihmiset/bill_cosbysta_hurjia_paljastuksia_pahoinpitelyita_ ja_irtosuhteita Luettu 21.4.2015

Moilanen, A. 2003. *Nainen koomikkona. Naiskoomikon elämänvaiheet, sisäinen vamma ja ruumiillisuus*. Pro Gradu. Tampereen Yliopisto.

Reenkola, E- 2014. *Nainen ja Häpeä*. Minerva Kustannus Oy., Helsinki.

Toikka, M. & Vento, M. 2000. *Ala Naurattaa! Stand Up -komedian käsikirja*. Like. Helsinki.

Wikipedia 2015. Burleski. Luettavissa: <http://fi.wikipedia.org/wiki/Burleski> Luettu 14.3.2015

Wikipedia 2015. Stan Saanila. Luettavissa:
http://fi.wikipedia.org/wiki/Stan_Saanila Luettu 21.4.2015

Wikipedia 2015. Stand up -komiikka Suomessa. Luettavissa:
http://fi.wikipedia.org/wiki/Stand_up_-komiikka Luettu 14.4.2015

Yle 2011. Elävä Arkisto. Luettavissa:
<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/09/08/punaisen-myllyn-aina-vain-amor> Luettu 30.3.2015

Yle 2012. Elävä arkisto. Luettavissa:
<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2012/07/24/burleskitaiteilijat-ovat-kiusoittelun-kuningattaria#media=81436> Luettu 14.3.2015

Yle 2014. Uutiset. Luettavissa:
http://yle.fi/uutiset/naiskoomikot_saavat_olla_ronskimpia_kuin_miehet_-_siskonpeti-sarja_ei_tee_poikkeusta/7008556 Luettu 3.3.2015

Ystävyyden majatalo 2002. Nauru on vakava asia. Luettavissa:
<http://www.ystavyydenmajatalo.fi/kirjoitukset/nauru-on-vakava-asia.html#kunnon> Luettu 18.4.2015

Julkaisemattomat lähteet:

Haastattelut 14,3..2014

Nuorten toimintakeskus Happi, komiikkakoulu 2013

Väisänen Sanna 2013-2014, Työpäiväkirja

Sähköpostihaastattelun kysymykset

Kysymykset olivat:

1. Miten olet päätynyt tekemään stand up-komiikkaa ja miksi haluat naurattaa?
2. Mistä löydät aiheesi ja voiko kaikista aiheista puhua
3. Onko stand up- komiikka mielestäsi omana itsenä esiintymistä vai onko lavalla rooli?
4. Millaiselle komiikalle itse naurat?
5. Milloin tiedät settisi onnistuneen?
6. Mitä mieltä olet alla olevasta tekstistä, tunnistatko vielä v. 2000 ilmenneitä asenteita naiskomiikoita kohtaan vai ovatko asenteet muuttuneet?
” Stand up- komiikka on ollut pitkään miesten hallitsemaa aluetta- valitettavasti...Miesten hallitsemisen tavasta kertoo jo esitysdynamiikka...Koomikko pyrkii kontrolloimaan yleisöä. Naisille tällaista hallintaa ei ole suotu, sillä vitsinkerrontaa on pidetty naisille ei-hyväksyttävänä käytöksenä. Sekä hauskat, että komiikka tekevät naiset on leimattu joko kevytkenkäisiksi hupakoiksi tai epäseksuaalisiksi lehmiksi. Vitsin kertomista on pidetty myös miesten yksinoikeutena myös siksi, että huumori on suhteessa valtaan. Naisia on kyllä pidetty sopivina vitsin kohteina ja aiheina, mutta ei vitsailevina subjekteina. Naisten esittämä stand up voi siis olla mitä selkeimmin poliittista toimintaa.” (Toikka&Vento, Ala naurattaa! Stand up komedian käsikirja, Helsinki 2000,102)
7. Mikä merkitys arvoilla ja asenteilla on kun suunnittelet esitystä?
8. Vaikuttaako naiseus jollain tavalla ohjelmistoosi?

